

KUMMITOIMINTA KENIASSA LASTENSUOJELUN NÄKÖKULMASTA

Tiinu Ristinen

Opinnäytetyö
Helmikuu 2013

Sosiaalialan koulutusohjelma
Liikunta-, terveys- ja sosiaaliala





Tekijä(t) RISTINEN, Tiinu	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 11.02.2013
	Sivumäärä 77	Julkaisun kieli Suomi
		Verkkojulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi KUMMITOIMINTA KENIASSA LASTENSUOJELUN NÄKÖKULMASTA		
Koulutusohjelma Sosiaali		
Työn ohjaaja(t) KETOLA, Tuija		
Toimeksiantaja(t) Nakurun Lapset ry		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyö perustuu työharjoittelu- ja vapaaehtoistyökokemuksiin Arap Moi Children's Home:ssa Nakurussa, Keniassa. Vapaaehtoistyöhön lähettävänä tahona ja organisoijana toimi Nakurun Lapset ry. Vapaaehtoistyö sisälsi lastenkodilla työskentelyn sekä lastenkodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten, heidän huoltajiensa ja opettajiensa haastattelut. Haastattelut toteutettiin vieraillemalla kodeissa ja kouluilla. Haastattelut olivat osa Suomen Ulkoministeriön rahoittamaa esiselvityshanketta, jonka tarkoituksena oli selvittää lasten ja huoltajien tarpeita sekä muutoksia, joita kummiohjelmassa on vuosien saatossa tapahtunut, ja kehittää kummiohjelmia.</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli kuvata kansainvälisen kummitoiminnan roolia ja merkitystä kummitoimintaan osallistuvien lasten näkökulmasta kenialaisessa kontekstissa. Tavoitteena oli selvittää lastenkodin ulkopuolelle, perheisiin sijoitettujen lasten asemaa sekä selvittää kummitoiminnan merkitystä lasten ja perheiden elämässä. Tavoitteena oli myös pohtia kummitoiminnan toimivuutta sekä sitä, miten kansainvälinen kummitoiminta edistää lastensuojelulain ja lastenoikeuksien toteutumista Keniassa.</p> <p>Nakurun Lapset ry:n esiselvityshankkeeseen tehdyt haastattelut ovat opinnäytetyön aineisto. Aineiston keruumenetelmänä on käytetty myös osallistuvaa havainnointia. Aineiston analyysimenetelmänä on käytetty aineistolähtöistä teemoittelua. Teemoiksi nousivat perhe ja koti, koulu, asuinolot sekä lapsen ääni. Tutkimus toteutettiin laadullisena ja määrällisenä.</p> <p>Tutkimuksessa nousi esille kummitoiminnan tärkeys ruohonjuuritason kehitys yhteistyön muotona ja suorana kontaktina kummin ja kummilapsen välillä. Kansainvälinen kummitoiminta edisti Kenian lastensuojelulain sekä lapsen oikeuksien sopimuksen toteutumista esimerkiksi lapsen oikeutena kotiin, koulutukseen tai suojeluun väkivallalta. Kummitoiminnassa oleville lapsille ja perheille tuki oli elintärkeä. Tuki ei ollut pelkästään taloudellista, vaan lapset ja perheet saivat myös henkistä tukea ja ohjausta. Huomionarvoista oli myös kummitoimintaan osallistuvien lasten keskinäinen epätasa-arvo suhteessa koulutukseen, perheen taloudelliseen tilanteeseen tai asuinympäristöön.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Kummitoiminta, kummiohjelma, sponsoriohjelma, lastensuojelu, Kenia, haastattelututkimus, Nakurun Lapset ry, Arap Moi Children's Home		
Muut tiedot		



Author(s) RISTINEN, Tiinu	Type of publication Bachelor's Thesis	Date 11022013
	Pages 77	Language Finnish
		Permission for web publication (X)
Title A SPONSORSHIP PROGRAM IN KENYA FROM THE ASPECT OF CHILD PROTECTION		
Degree Programme Social Services		
Tutor(s) KETOLA, Tuija		
Assigned by Nakurun Lapset ry		
<p>Abstract</p> <p>The research for this thesis is based on an internship and volunteer work at Arap Moi Children's Home in Nakuru, Kenya. The Finnish organization Nakurun Lapset ry (The Children of Nakuru) organized the volunteer work, which included working at the Children's Home and interviewing both the children who were placed outside and their guardians and teachers. The interviews were conducted by visiting homes and schools. The interviews were a part of a feasibility study funded by the Finnish Ministry of Foreign Affairs. The purpose of the feasibility study was to examine the children's and their parents' needs as well as to account for the changes that had taken place over the years in the sponsorship program and, finally, to provide a basis for the future development of the sponsorship program.</p> <p>Primarily, the aim of this thesis was to describe the international sponsorship program, its role and importance to the children involved in the program in the context in Kenya. Another objective was to examine the significance and importance of the sponsorship program's activities for the children and their foster families and discover the position of a child in a new family. The intention was also to reflect on the functionality of the sponsorship program, and how international sponsorship promotes children's welfare and children's rights in Kenya.</p> <p>The interviews and fieldwork for the feasibility studies constitute the data of this thesis. The analysis method was thematization based on data typecasting. The themes that emerged from the data were family and home, school, living conditions and the voice of the child. The research approach was both qualitative and quantitative.</p> <p>The results emphasize the importance of the sponsorship program as grass-root-level development co-operation and of a direct contact between the child and the sponsor. The international sponsorship program enhances the child protection laws and also the materialization of the treaty of children's rights in Kenya, for example, with regard to the right of having a home, education or protection against violence. The children and their families receive not only financial but also emotional support and guidance. However, the results also highlighted the children's inequality with regard to education, their families' economic status and living environment.</p>		
Keywords Sponsorship program, Child protection, Kenya		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	3
2	KENIAN TASAVALTA	4
2.1	Sosiaaliturvajärjestelmä	8
2.2	Koulutusjärjestelmä.....	10
2.3	Nakurun maakunta ja kaupunki.....	12
3	LASTENSUOJELU KENIALAISESSA KONTEKSTISSA	14
4	KUMMITOIMINTA OSANA LASTENSUOJELUA	16
4.1	Kummitoiminta.....	16
4.2	Nakurun Lapset ry.....	18
4.2.1	Nakurun Lapset ry:n rahoitus	20
4.2.2	Kummin tehtävät ja osallistuminen	21
4.3	Lastensuojeluyksikkö Arap Moi Children’s Home	22
4.3.1	Lastenkodin perustehtävät ja tarkoitus	23
4.3.2	Henkilöstö	25
4.3.3	Lasten taustat ja sijoittuminen lastenkotiin	26
5	AINEISTO, METODI JA EETTISYYS.....	27
6	LASTENKODIN ULKOPUOLELLE SIOITETTUJEN LASTEN ASEMA	30
6.1	Perhe ja koti.....	32
6.2	Lasten asuinolosuhteet.....	36
6.3	Huoltajien elinkeino	39
6.4	Koulut ja oppilaitokset.....	42
6.4.1	Koulujen haasteet ja mahdollisuudet	46
6.5	Lapsen ääni	50
7	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	51
8	LÄHTEET	55
9	LIITTEET	59
9.1	Liite 1. YK:n lapsen oikeuksien sopimus lyhennettynä	59
9.2	Liite 2. Suomalaisten kummilapsijärjestöjen yhteinen eettinen ohjeisto ...	62
9.3	Liite 3. Haastattelurunko	64
9.4	Liite 4. Nakurun lapset ry:n kummin opas	65

KUVIOT

KUVIO 1. Kenian maantieteellinen sijainti.....	5
KUVIO 2. Peruskoulutuksessa olevat lapset vuosina 1997 ja 2006.....	11
KUVIO 3. Kenian kartta.....	13
KUVIO 4. Arap Moi Children’s Home organisaatiokaavio	23
KUVIO 5. Lasten ikä ja kouluasteet.....	31
KUVIO 6. Lasten huoltajuus.....	34
KUVIO 7. Perheenjäsenten lukumäärä perheissä joissa lapset asuvat.....	34
KUVIO 8. Huoltajan elinkeino.....	40

KUVAT

KUVA 1. Lastenkodin pihapiiri	24
KUVA 2. Lastenkodin pyykkitupa	25
KUVA 3. Lastenkodin Vauvala	26
KUVA 4. Kahden perheen talo kaupungin asuinalueella.....	36
KUVA 5. Savitalo maaseudulla	37
KUVA 6. Rivitaloja slummissa	37
KUVA 7. Portti kaupungin asuinalueella /Perheen pihapiiri slummissa	38
KUVA 8. Huoltajan myyntikoju	42
KUVA 9. Ammattikoulu.....	46
KUVA 10. Koulu maaseudulla	47
KUVA 11. Hyvin varustellun koulun kirjasto	47
KUVA 12. Katunäkymä kaupungin asuinalueella sijaitsevan koulun portilta	49
KUVA 13. Yksityisen esikoulun oppilaat yhdessä luokkahuoneessa.....	50
KUVA 14. Slummikoulun luokka	50

1 JOHDANTO

Tein opintoihini liittyvän työharjoittelun sekä vapaaehtoistyöjakson Keniassa vuonna 2011. Harjoittelupaikkani oli Arap Moi Children's Home ja työskentelyni lastenkodilla kesti noin puoli vuotta. Arap Moi Children's Home on Nakurun kaupungissa toimiva 106 paikkainen lastenkoti. Minut lähettävänä tahona toimi suomalainen kummijärjestö, Nakurun Lapset ry. Nakurun Lapset ry:n kummiohjelma on lastenkodin merkittävin rahoittaja. Kummiohjelma rahoittaa lastenkodissa asuvien lasten jokapäiväisen elämisen, mutta ohjelmassa on mukana myös lapsia, jotka asuvat huoltajilleen sijoitettuna lastenkodin ulkopuolella eri puolilla Keniaa.

Työharjoitteluni ja vapaaehtoistyöjaksoni koostui työskentelystä lastenkodilla sekä haastatteluista, joita tein osana Suomen Ulkoministeriön rahoittamaa esiselvityshankeetta. Haastattelin lastenkodin ulkopuolelle sijoitettuja lapsia ja heidän huoltajiaan sekä opettajiaan vieraillemalla kodeissa ja kouluilla. Esiselvityshankeen tarkoituksena oli selvittää lasten ja huoltajien tarpeita sekä muutoksia, joita kummiohjelmassa on vuosien saatossa tapahtunut, ja näin ollen luoda pohjaa kummiohjelman kehittämiseen saatujen tietojen avulla. Nakurun Lapset ry:n taholta ei aikaisemmin ole tehty näin laajamittaisia haastatteluja tai koti- ja koulukäyntejä lastenkodin ulkopuolella asuvien lasten luo. Opinnäytetyön tuloksena saatu materiaali koettiin tärkeäksi myös kummeille ja koko Nakurun Lapset ry:n organisaatiolle. Materiaalin perusteella saadaan kummeille ja muille toimijoille selkeämpi käsitys lasten tilanteesta ja olosuhteista.

Koti- ja koulukäyntien tavoitteena oli selvittää lasten ja perheiden kotioloja sekä lasten tilannetta kouluissa. Kummitoimintaan tulevat lapset ovat joko orpoja, puoliorpoja, köyhistä olosuhteista tai muuten lastensuojelun tarpeessa. Tarkoituksena oli selvittää köyhissä olosuhteissa elävien lasten ja perheiden tarpeita ja ongelmia. Lapsen asema ja tilanne perheessä oli selvittämisen kohteena, jos lapsen kumpikaan biologinen vanhempi ei ole lapsen huoltajana, vaan huoltajana on joku sisaruksista, serkuisista, jompikumpi isovanhemmista, muu sukulainen, tai sukulaisen puoliso. Esimerkiksi

äidin avioituessa uudestaan voi olla, että isäpuoli ei hyväksy lasta perheeseensä. Perhesuhteet ovat myös heimoriippuvaisia. Joissakin heimoissa vanhempien erotessa lapsi jää automaattisesti äidille, toisissa isälle ja joissakin tapauksissa lapsi siirtyy isoäidille eikä kummallekaan vanhemmista.

Opinnäytetyöni tavoitteena on kuvata kansainvälisen kummitoiminnan roolia ja merkitystä kummitoimintaan osallistuvien lasten näkökulmasta kenialaisessa kontekstissa. Tavoitteena on myös selvittää lastenkodin ulkopuolelle perheisiin sijoitettujen lasten asemaa sekä selvittää kummitoiminnan merkitystä lasten ja perheiden elämässä. Tavoitteena on myös omien havaintojen perusteella pohtia kummitoiminnan toimivuutta kenialaisessa kontekstissa sekä sitä, miten kansainvälinen kummitoiminta edistää lastensuojelulain ja lastenoikeuksien sopimuksen toteutumista.

Opinnäytetyön aineistona käytän haastatteluja, joissa oli mukana 210 lasta, heidän huoltajiaan, opettajia ja lastenkodin sosiaalityöntekijöitä, sekä Keniassa oleskeluajalta kirjoittamaani havaintopäiväkirjaa. Tietoperustana käytän YK:n lastenoikeuksien sopimusta, Kenian lastensuojelulakia sekä suomalaisten kummijärjestöjen yhteistä eettistä ohjeistusta.

Opinnäytetyö on laadullinen, mutta haastattelujen perusteella olen kerännyt myös määrällistä tietoa mm. lasten kouluista (esim. yksityinen, julkinen, päiväkoulu, sisäoppilaitos, oppilasmäärä), kouluruokailusta, perheenjäsenten kokonaislukumäärästä, huoltajien työllistymisestä ja koulumatkan pituudesta.

2 KENIAN TASAVALTA

Kenian tasavalta sijoittuu Itä-Afrikkaan Intian valtameren rannalle (kuvio 1). Rajanaapureita ovat Somalia, Etiopia, Etelä-Sudan, Uganda sekä Tansania. Kenian pinta-ala on 582 650 km². Kenia oli Iso-Britannian siirtomaa ja itsenäistyi 12.12.1963. (Kenia 2012).



KUVIO 1. Kenian maantieteellinen sijainti (Kenya n.d.)

Kenian väestömäärän laskeminen on vaikeaa, koska osa ihmisistä jää tilastoimatta esimerkiksi kaduilla tai slummeissa asumisen vuoksi. United Nations (Yhdistyneet Kansakunnat) eli UN on arvioinut vuonna 2011 Kenian väestömääräksi 41.6 miljoonaa ja Unicefin arvio väestömäärästä vuonna 2010 oli 40 miljoonaa. Suomen Nairobixin suurlähetystön mukaan vuonna 2009 tehdyssä väestölaskennassa Kenian väkiluku oli noin 38,6 miljoonaa. Asukasluku on kasvanut viime vuosina noin miljoonalla ihmisellä vuodessa. (Kenian väestö kasvaa miljoonalla ihmisellä vuodessa 2010.) Tämä tukee CIA:n tilastoja, joiden mukaan heinäkuussa 2012 asukkaita oli noin 43 miljoonaa. Väestön ikärakenteesta 0–14-vuotiaita on 42,2 %, kun taas 15–64-vuotiaita on 55,1 % ja yli 65-vuotiaita vain 2.7 %. (Kenya n.d.) Kenialaisten arvioitu elinikä vuosina 2010–2015 on 57 vuotta. Väestönkasvun ennuste samoille vuosille on 2.6 %. Kaupungeissa asuu 22.2 % (2010) koko väestöstä. (Counties and areas: Kenya 2012.)

Kenian pääkaupunki on Nairobi, joka on samalla koko Itä-Afrikan suurin kaupunki noin neljällä miljoonalla asukkaalla. Kenian pääkielet ovat englanti ja swahili, heimoja ja heimokieliä on 42. (Kenian väestö kasvaa miljoonalla ihmisellä vuodessa 2010.) Rift Valleyn alue halkaisee Kenian, ja kyseiseltä alueelta on löydetty varhaisimmat todisteet ihmiskunnan olemassaolosta (Kenya profile 2011).

Pääuskonto Keniassa on kristinusko (78 %), joista protestantteja on 45 % ja katolilaisia 33 %. Muslimeja väestöstä on 10 %, alkuperäisuskontoja harjoittaa 10 % sekä muita uskontoja 2 % väestöstä. (Kenya n.d.)

CIA:n (n.d.) tietojen mukaan niin kutsutut yleisvaalit järjestetään viiden vuoden välein ja silloin valitaan presidentti, parlamentinedustajat ja kunnallisen tason päättäjät. Parlamentin jäsenistä valitaan ministerit. Parlamentti koostuu 222 jäsenestä sekä puhemiehestä ja oikeuskanslerista. Edellisen kerran vaalit järjestettiin vuonna 2007, ja tällä hetkellä maan päämiehinä toimivat presidentti Mwai Kibaki ja pääministeri Raila Odinga. Daily Nationin artikkelin mukaan seuraavat vaalit oli tarkoitus järjestää vuonna 2012, mutta vaalien ajankohtaa on siirretty. Korkein oikeus on määrännyt vaalit pidettäväksi maaliskuussa 2013. (Politicians welcome ruling on polls date 2012.)

Joulukuussa 2007 pidettyjen presidentinvaalien jälkeen syttyivät vaalien jälkeiset levottomuudet ja väkivaltaisuuudet. Väkivaltaisuuudet kestivät joulukuusta 2007 helmikuulle 2008. Näiden vaalien jälkeen yli 1 300 ihmistä sai surmansa ja yli 350 000 ihmistä joutui muuttamaan kodeistaan. (Post Election Violence Humanitarian Assistance 2011.) Vuoden 2008 jälkeen Keniassa on yhä maan sisäisiä pakolaisia noin 20 000 (Kenian raskas poliittinen kevät 2011). Keniassa on myös pakolaisia sotivista lähimaista. Vuoden 2009 tilastojen mukaan maahan tulleita pakolaisia oli 882 339 (Countries and areas Kenya 2012), eniten Somaliasta, Sudanista, Kongosta ja Etiopiasta (Kenya n.d.).

Lehto (2011) toteaa, että Kansainvälinen rikostuomioistuin ICC on tuonut vuoden 2008 väkivaltaisuuksien organisoimisesta ja niihin lietsomisesta sekä rahoittamisesta oikeuden eteen kuusi tunnettua vaikuttajaa. Nämä ovat valtiovarainministeri Uhuru Kenyatta, korkeammasta opetuksesta vastannut ministeri William Ruto, teollisuusministeri Henry Kosgey, hallituksen sihteeri ja julkisen hallinnon päällikkö Francis Muthaura, vaaliväkivallan aikainen poliisipäällikkö Hussein Ali sekä yksityisen radioaseman päällikkö Joshua Arap Sang. Heistä Kenyatta ja Ruto ovat ehdokkaina myös tulevilla vaaleilla.

Maailman Pankin määrittelemä köyhyysraja on 1.25 dollaria päivässä (Ravallion 2010). Köyhyysrajan alapuolella elää noin 46 % kenialaista (Ulkoasiainministeriö 2012). Esimerkiksi vuonna 2008 vesihanan tai kaivon kautta tulevan puhtaan juomaveden sai tai pystyi ostamaan 83 % kaupungeissa asuvista ja maaseudulla 52 % väestöstä. Kehittyneet sanitaatiojärjestelmät ovat mahdollisia ja käytössä kaupungeissa 27 % ja maalla 32 % väestöstä. (Kenya statistics n.d.)

United Nations:in kehitysohjelman UNPD:n mukaan vuonna 2007 vaaleja ja väkivaltaisuuksia edeltävänä aikana 45.9 % kenialaisista eli absoluuttisen köyhyyden rajalla ja 20 % väestöstä kärsi nälästä (Report from OHCHR Fact-finding to Kenya 2008, 3). Absoluuttista köyhyyttä ei määritellä pelkästään rahan puutteella vaan muun muassa asumisen, ravinnon, koulutuksen, vaatetuksen, lääkityksen ja hygienian vähimmäisedellytysten puutteella (Choosing and estimating a Poverty Line 2011). Väkivaltaisuuksiin Keniassa johtivat varallisuuden ja talouden epätasapaino väestön kesken, epäily vaalien vilpillisyydestä sekä tiettyjen heimojen ja yhteisöjen pitkään jatkunut poliittinen valtataistelu. Väkivaltaisuuksia olivat tuhoisimmat Kisumussa, Nakurussa ja Naivashassa sekä Nairobun slummeissa Kiberassa ja Matharessa. Kisumu, Nakuru ja Naivasha ovat Rift Valley alueella ja näin ollen tuottoisaa ja hyvää viljelymaata, josta on myös kiistelty ja tapeltu. (Report from OHCHR Fact-Finding Mission to Kenya 2008, 3.)

Metsä-Tokilan (2012) mielestä Afrikan sarven nälänhätä ja kuivuus koskettaa myös Keniaa. Epävakaisen ilmaston takia vuoden 2010 kuivuus ja 2011 pidentyneet rankkasateet ja tulvat ovat vaikeuttaneet maaseutuelinkeinon harjoittamista. Kuivuuden ja sateiden vuoksi sato tuhoutui monin paikoin kokonaan. Somalian puolelta tuli nälkiintyneitä pakolaisia Dabaabin pakolaisleirille Keniaan jopa 1 300 henkeä päivässä. Heinäkuussa 2011 Keniassa humanitaarista apua tarvitsevia oli 2,4 miljoonaa ja vuoden 2011 loppuun mennessä avun tarvitsijoita oli jo 3,8 miljoonaa ihmistä.

Omien havaintojeni ja lastenkodin työntekijöiden kanssa käymieni keskustelujen pohjalta voin todeta heimojen vaikutuksen olevan havaittavissa vielä tänäkin päivänä. Heimojärjestelmässä on sekä hyviä että huonoja puolia. Heimoista voidaan puhua

myös yhteisöinä, joilla on sama kulttuurinen tausta. Alun perin heimot tulevat pääasiassa tietyiltä alueita, mutta tänä päivänä lähestulkoon kaikkia heimoja löytää joka puolelta Keniaa. Poliitikassa oman alueen ehdokasta äänestetään mielellään, koska hän edistää oman alueensa asioita. Heimoilla on omat erityisosaamisensa ja –piirteensä, kuten kaupankäynti, maanviljelys tai karjankasvatus. Heimot jakautuvat myös kaupunkeihin ja maaseudulle. Useimmat heimot voi tunnistaa ulkonäöstä, puhetavasta ja murteesta. Myös luokkajako on vahvasti olemassa ja luokkien välistä syrjintää on havaittavissa. Se näkyy rikkaiden rikastumisena ja köyhien köyhtymisenä. Keskiluokkaisuus lisääntyy nuorilla ja koulutetuilla, jotka tekevät useampaakin työtä päästäkseen hyvään elintasoon.

Suomen Suurlähetystön mukaan korruptio on Keniassa suuri ongelma ja sitä ilmenee kattavasti lähes kaikilla sektoreilla. Kenian antikorruptiokomissio tekee työtä korruption estämiseksi, paljastamiseksi ja syyllisten tuomitsemiseksi. Antikorruptiokomissio on arvion mukaan noin 80 % ministeriöistä harjoittaa korruptiota jossain määrin. Vuosien 2009 ja 2010 tilintarkastajien raporttien mukaan on epäselvää, mihin valtion julkisista varoista on käytetty 70 miljoonaa euroa, sillä näiden käytöstä ei ole annettu hyväksyttävää selitystä. Korruptio ilmenee myös muun muassa väärennettyjen tuotteiden valmistuksessa ja myynnissä, lääketeollisuudessa tai maakaupoissa. Kansainvälisesti on arvioitu, että kehittyvät maat menettävät vuosittain noin kolmanneksen verotuloistaan korruption takia. (Kenian raskas poliittinen kevät 2011.)

2.1 Sosiaaliturvajärjestelmä

Keniassa sosiaaliturva perustuu pääasiassa perheen, suvun tai yhteisön varaan. Valtion rooli on pieni. Erillistä sosiaali- tai työttömyysturvaa työttömille ei ole (Work Hours and Overtime and Paid Public Holidays 2012) ja terveydenhuolto on maksullinen.

Keniassa toimii kansallinen sosiaalirahasto The National Social Security Fund eli NSSF, joka on eläkerahasto. Rahasto on perustettu jo vuonna 1965. Sosiaalirahaston päättäväelin on koottu valtion, työntekijöiden ja työnantajien edustajista. NSSF on julki-

nen, lakisääteinen ja turvaa yksityisellä ja julkisella sektorilla työskentelevien eläkkeitä. Eläkettä voi saada aikaisintaan 50-vuotiaana. Rahastosta voi saada avustusta myös hautajaiskuluihin ja kuolleen lähiomaisille maksettavaa eläkettä. Työntekijän ja kaikkien virallisten työnantajien on rekisteröidyttävä sosiaalirahaston jäseniksi. Kuukausittaisesta palkasta rahastoon maksetaan keskimäärin 5 %. Vuoden 2007 lopussa rekisteröityjä jäseniä oli noin 3 miljoonaa. (National Social Security Fund 2012.) Kolme miljoonaa virallista maksavaa jäsentä kertoo kuitenkin myös todellisuuden toisen puolen eli sen, kuinka moni työssäkävijä ei maksa pienen palkan takia eläkettä, koska palkka menee tämän hetkiseen elämiseen. Minimipalkkoja korotettiin 1.5.2011 alkaen 12 % ja nyt se on 7 000 shillinkiä eli noin 60 euroa kuukaudessa (Kenian raskas poliittinen kevät 2011). Keskimääräinen työviikkotuntimäärä on 45 tunnista 52 tuntiin viikossa ja työpäivät ovat maanantaista lauantaihin (Work Hours and Overtime and Paid Public Holidays 2012). Polttoaineen ja elintarvikkeiden maailmanmarkkinahinnat ovat nousseet ja inflaation myötä Kenian shillingin arvon lasku on vaikuttanut erityisesti köyhien ostovoimaan ja elintasoon (Kenian raskas poliittinen kevät 2011).

National Hospital Insurance Fund (NHIF) on sairausvakuutus, joka toimii samalla periaatteella kuin NSSF. Sairasvakuutus peritään työntekijöiltä heidän kuukausittaisesta palkastaan. Kuukausittainen maksu on palkkaan sidottu ja keskimääräinen maksu on 30–320 KSh, eli noin 0,3–3 euroa. Vakuutuksen piiriin kuuluvat yli 18-vuotiaat viralliset työntekijät, sekä vakuutetun puoliso ja lapset (alle 18-vuotiaat lapset ja opiskelijat, jotka voivat olla myös yli 18-vuotta). Sairasvakuutuksen piiriin kuuluu melkein kolme miljoonaa asiakasta. (National Hospital Insurance Fund 2013.)

Kenian sosiaaliset ongelmat ovat perustavanlaatuisia ja vakavia. Esimerkiksi lapsikuolleisuus on 43,61 jokaista 1 000 syntyvää lasta kohden (2011). Synnytyksessä kuolleita äitejä on 530 jokaista 100 000 synnyttäjää kohden (2011). Yksi nainen synnyttää keskimäärin neljä lasta (2011). Keniassa HIV tartunta on arviolta 1.5 miljoonalla eli 6,3 % (2009) väestöstä. Alle viisivuotiaista lapsista 16,5 % (2003) on alipainoisia. Yli 15-vuotiaasta väestöstä 84,2 % (2010) on luku- ja kirjoitustaitoisia. (Kenya n.d.)

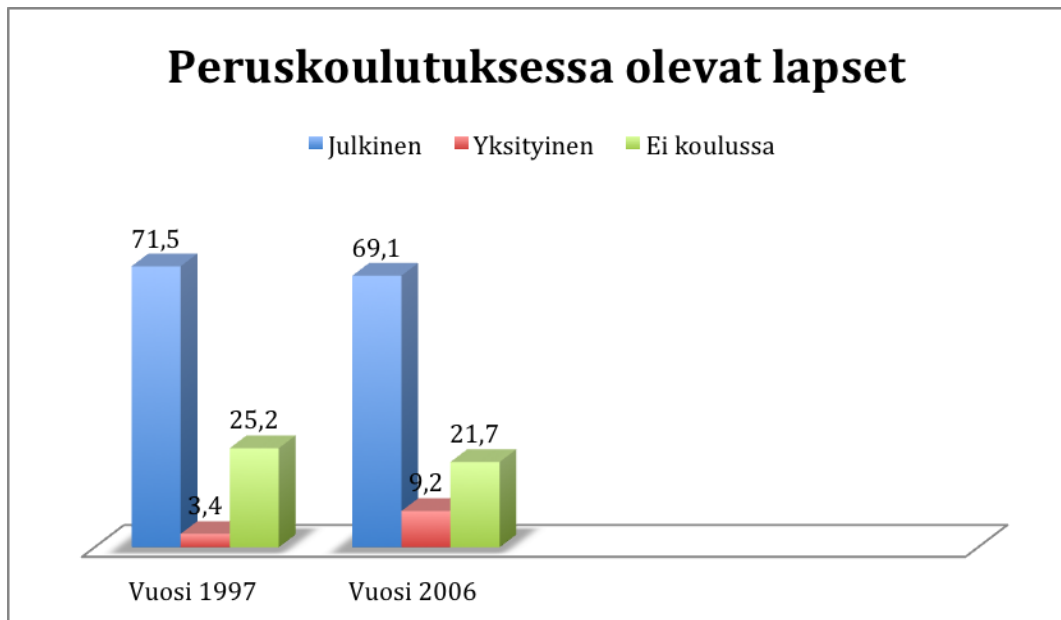
Unicefin tutkimusten mukaan 15–24-vuotiaista nuorista miehistä 55 % ja naisista 48 % tietää ja ymmärtää HIV:n vakavana sairautena. Saman ikäryhmän miehistä 64 % ja

naisista 40 % käyttävät kondomia (2005–2010). Vuonna 2009 Keniassa oli arviolta 1,2 miljoonaa AIDS orpoa (0–17-vuotiaita). Kaiken kaikkiaan orvoksi jääneitä oli noin 2,6 miljoonaa. Tyttöjen ympärileikkaus on Keniassa lailla kielletty. Silti 27 % tytöistä on ympärileikattu vuosina 1997–2010. Unicefin tilastojen mukaan 6 % 15-vuotiaista ja 26 % 18-vuotiaista nuorista avioitui vuosina 2000–2010. Vuonna 2008 valtion kustantaman EPI rokotteen (tuberkuloosi, jäykkäkouristus, polio, tuhkarokko, tetanus äidin raskauden aikana) on saanut 48 % lapsista. (Kenya Statistics n.d.)

2.2 Koulutusjärjestelmä

Tiedon koulutusjärjestelmästä keräsin pääosin lastenkodin sosiaalityöntekijöiltä sekä haastattelemiltani koulujen opettajilta. Vuodesta 2003 lähtien on Keniassa järjestetty ilmaista opetusta julkisen sektorin peruskouluissa (Bold, Mwabu, Kimenyi ja Sandefur 2009). Ilmaisella opetuksella pyritään takaamaan kaikille mahdollinen koulutus. Lukausmaksuja ei peritä ja opetus on ilmaista, mutta esimerkiksi pakolliset koulupuvut, lounas, mahdolliset oppikirjat sekä kokeet ovat maksullisia. Havaintopäiväkirjasta ilmenee, että nämä maksut vaihtelevat kouluittain.

Opettajien haastatteluista nousee esille, että ilmainen peruskoulutus näkyy yksityisten maksullisten koulujen lisääntyneillä oppilasmäärillä. Havaintopäiväkirjamerkintöjen perusteella selittäisin tämän ilmiön niin, että aikaisemmin ei varsinaisesti ollut merkitystä, mihin kouluun lapsi sijoitettiin, koska koulusta piti joka tapauksessa maksaa. Julkisen sektorin tultua ilmaiseksi ne lapset, joista oli varaa maksaa koulumaksua, siirrettiin yksityiselle maksulliselle puolelle. Myös kouluja käymättömiä lapsia on yhä vähemmän.



KUVIO 2. Peruskoulutuksessa olevat lapset vuosina 1997 ja 2006 (Bold ym. 2009).

Bold ym. (2009) mukaan vuonna 1997 julkisen sektorin peruskouluissa (6–13 -vuotiaat) oli 71.5 % oppilaista, yksityisissä peruskouluissa 3.4 % ja ei lainkaan koulussa 25.2 %. Vuonna 2006 samassa ikäryhmässä julkisella sektorilla oli 69.1 %, yksityisellä 9.2 % ja ei koulussa 21.7 %.

Keniassa on julkisia ja yksityisiä kouluja, jotka ovat joko päiväkouluja tai sisäoppilaitoksia (Bold ym. 2009). Kouluvierailujen ja havaintopäiväkirjan merkintöjen perusteella voi sanoa että yksityiset koulut ovat aina maksullisia ja niissä opetus on pääsääntöisesti parempaa kuin julkisissa. Lukuvuosi alkaa tammikuussa ja päättyy joulukuussa. Lukukausia on kolme, ja niiden väliin sijoittuvat kuukauden lomat, jotka ovat huhti-, elo- ja joulukuussa.

Sosiaalityöntekijöiden mukaan *nursery* eli esikoulu kestää kolme vuotta ja alkaa pääsääntöisesti lapsen ollessa kolmevuotias. Esikoulut ovat maksullisia ja peruskouluun ei voi mennä ilman esikoulun luomia valmiuksia. Esikoulussa opetellaan lukemaan, kirjoittamaan ja laskemaan sekä puhumaan englantia ja swahilia. Esimerkiksi maaseudulla on todennäköistä, että lapsen kotona puhutaan vain heimokieltä, joten koulun alkaessa lapselle tulee kaksi uutta kieltä opeteltavaksi.

Sosiaalityöntekijöiden kanssa keskustelimme myös koulujärjestelmästä. Peruskoulu aloitetaan pääsääntöisesti kuusivuotiaana. Koulun käymisen aloittaminen voi lyk- kääntyä, jos lapsi ei ole päässyt aloittamaan esikoulua ajoissa. Peruskoulu kestää kahdeksan vuotta, josta viisi ensimmäistä vuotta ovat alakoulua ja kolme viimeistä yläkoulua. Peruskoulun viimeisellä lukukaudella pidetään valtakunnalliset loppuko- keet eli Kenya Certificate of Primary Education (KCPE) kaikille kahdeksaluokkalaisille. Näiden loppukokeiden tulosten perusteella lapset valikoituvat toisen asteen koulu- tukseen. KCPE testattavat aineet ovat englanti, swahili, matematiikka, tiede, historia, taide ja liiketalous. Swahilin kieli on kouluaine muiden aineiden joukossa koko koulu- ajan, ja opiskelukielenä on englanti. Peruskoulun jälkeen oppilaat eivät hae lukioihin, vaan lukiot valitsevat opiskelijat loppukokeiden perusteella. Maan paras lukio valit- see parhaiten menestyneet oppilaat. Tässä valinnassa ovat mukana yksityisen ja jul- kisen sektorin koulut, ja koulumaksut voivat vaihdella paljonkin. Esimerkiksi jos lapsi menestyy kokeissa hyvin ja pääsee hyvään yksityiseen kouluun, vanhempien voi olla mahdotonta maksaa lukukausimaksuja. Tämän jälkeen he joutuvat etsimään lapsel- leen lukiota, jossa koulumaksut ovat kohtuullisemmat.

Sosiaalityöntekijöiden mukaan Keniassa toisen asteen koulutusta ovat lukio ja am- mattikoulut. Lukio kestää neljä vuotta ja ammattikoulut vaihtelevasti vuodesta kol- meen vuotta. Lukion tai ammattikoulun jälkeen opiskelijat voivat opintomenestyksen ja resurssien mukaan hakeutua collegeen tai yliopistoon. Kaikki nämä kouluasteet ovat maksullisia. Monella nuorella opiskelu päättyykin lukioon, koska yliopistojen lukukausimaksut ovat korkeita. United Nations:in tilastojen mukaan 86.1 % naisista ja 90.3 % miehistä on käynyt peruskoulun ja toisen asteen koulun vuosina 2005–2010 (Countries and areas Kenya 2012).

2.3 Nakurun maakunta ja kaupunki

Nakuru sijaitsee lähes päiväntasaajalla, noin 200 kilometriä pääkaupungista Nairobi- ta luoteeseen. Nakuru on Kenian suurimman provinssin, Rift Valleyn pääkaupunki. Rift Valleyn alueella sijaitsee suurin osa Kenian järvistä (kuvio 3). Järvien ja tuliperäi- sen maaperän vuoksi Rift Valleyn alue on vehreintä, hedelmällisintä ja maataloudelli- sesti tuottavinta aluetta Keniassa.



KUVIO 3. Kenian kartta (Kenya n.d.)

Nakurun maakunta koostuu seuraavista alueista: Nakurun kaupunki, Kuresoi, Molo, Rongai ja Subukia. Maakunnan väkiluku on noin 1,6 miljoonaa. Asukkaista 45.8% asuu kaupungeissa. (County Urbanization 2009.) Itse Nakurun kaupungissa asuu noin 500 000 asukasta. Nakuru on kovaa vauhtia kasvamassa ja se on Kenian neljänneksi suurin kaupunki Nairobin, Mombasan ja Kisumun jälkeen. (Profile of Divisions n.d.)

Havaintopäiväkirjani mukaan Nakurun alueella niin kuin muuallakin Keniassa sosiaalisia ongelmia ovat köyhyys, HIV, orvot, katulapset, työttömyys sekä jossain määrin heimojärjestelmän mukanaan tuomat ongelmat ja eriarvoisuudet. Osaltaan ongelmiin vaikuttaa koulutuksen puute ja eriarvoisuus.

3 LASTENSUOJELU KENIALAISESSA KONTEKSTISSA

Kenian lastensuojelulaki eli Children's Act uudistettiin vuonna 2001 ja se astui voimaan maaliskuussa 2002. Uusi laki pyrittiin saamaan yhdenvertaiseksi kansainvälisten sopimusten, kuten African Charter on the Rights and Welfare of the Child ja lapsen oikeuksien sopimuksen kanssa. Uuden lainsäädännön myötä toivotaan muutosta lapsia koskevaan huomiotta jättämiseen, laiminlyöntiin ja hyväksikäyttöön. Laki kieltää lasten syrjinnän, tyttöjen ympärileikkauksen, lapsiprostituution, lapsityövoiman käytön sekä muun lapsen hyväksikäytön. (Orao 2004.)

Parlamentin säätämän Children's Act:in on tarkoitus turvata vanhemmuuden vastuu, sijaisvanhemmuus, adoptio, holhous, elatusapu, huoltajuus, ja lastensuojelu. Laki säätää lastensuojelulaitosten ja -instituutioiden hallinnosta, vahvistaa lapsen oikeuksien sopimusta sekä Afrikan Unionin peruskirjaa liittyen lasten oikeuksiin ja hyvinvointiin. (Odongo 2006.)

Uudistettu laki (Chapter 586, Laws of Kenya) on pyrkinyt puuttumaan lasten koulunkäyntiin, raiskauksiin ja lapsityöllisyyteen. Lain mukaan lapsella on oikeus terveydenhuoltoon ja lääkitykseen, joiden järjestäminen on vanhempien, perheiden ja valtion vastuulla. Lainsäädännön myötä on myös herätty huomaamaan epäkohtia esimerkiksi lapsen fyysisen ja henkisen loukkaamattomuuden takaamisessa, AIDS orpojen pakkotamisessa aikuisen rooliin ja huolehtimaan perheestään, laittomissa tyttöjen ympärileikkauksissa sekä epätasa-arvoisessa koulutuksessa varsinkin tyttöjen suhteen. Perheiden taloudelliset ja sosiaaliset tekijät ajavat lapsia elämään kaduille. 80% nuorisoiikeuteen päätyvistä lapsista on rikoksia tehneitä katulapsia. Heitä kaikkia ei voi kuitenkaan ottaa huostaan tai lastensuojelun piiriin, sillä siihen ei yksinkertaisesti ole resursseja. (Orao 2004.)

Lain mukaan lapsella on oikeus päästä turvaan taholta, joka uhkaa lasta fyysisellä ja psyykkisellä hyväksikäytöllä, laiminlyönneillä ja muunlaisella riiston muodoilla, kuten lapsen myymisellä, laittomilla kaupoilla tai kaappauksella. Children's Court eli lastentuomioistuimet päättävät sekä siviili- että kriminaaliteksteissä lapsen huolenpidon ja huostaanoton tarpeesta. Aikuinen jolla on vastuu, huoltajuus tai tehtävä huolehtia

lapsesta ja joka tieteen tahtoen tekee tälle väkivaltaa, pahoinpitelee, hylkää tai altistaa millekään turhalle kärsimykselle tai terveyden menettämiselle tai toimillaan tietoisesti aiheuttaa tai edistää lapsen tulemisen erityisen huolenpidon kohteeksi voidaan asettaa syytteeseen lastentuomioistuimessa. (Odongo 2006.)

Lapsen katsotaan olevan huolenpitoa ja suojaa tarvitseva, jos hänet on hylätty, huoltaja on kyvytön vanhemmuuteen, hänen asuinalueensa on lasta vahingoittava, lapsi on altistunut perheväkivallalle, lasta on tai mahdollisesti tullaan seksuaalisesti hyväksikäyttämään, tai jos lapsen psyykinen, fyysinen tai sosiaalinen kehitys on uhattuna. Riittämätön ruuan, vaatteiden, koulutuksen, rokotusten, majoituksen ja lääkehuollon laiminlyönti katsotaan laiminlyönniksi. (Odongo 2006.)

Lain mukaan jokainen henkilö, jolla on riittävä syy epäillä, että lapsi on huolenpidon ja suojelun tarpeessa, voi raportoida tästä valtuutetulle virkamiehelle, joka voi ottaa lapsen suojaan ennen oikeudenkäyntiä. Huoltaja voi hakea lapsen luovuttamista huostaansa, mutta luovuttamisesta päättää oikeusistuimen virkamies. Käsittelyn aikana kuullaan asianomaisia sekä todistajia lapsen ja huoltajan tilanteesta. Laki määrittelee missä tilanteessa lapsi voidaan luovuttaa takaisin huoltajalle. Huoltajalle voidaan määrätä tiettyjä tehtäviä, lapsi voidaan määrätä kuntouttavaan kouluun tai lapsi voidaan määrätä viranomaisten huostaan, lastensuojelulaitokseen tai muulle sopivalle henkilölle. (Odongo 2006.)

Lain myötä Keniaan on kehitetty National Council for Children's Services, joka ohjaa ja kontrolloi lastenoikeuksien ja lasten hyvinvoinnin kanssa työtä tekeviä tahoja. Toimisto tiedottaa ja kehittää lastensuojelua kansainvälisten ohjeiden antamien velvollisuuksien suorittamiseen. (Odongo 2006.)

Lain mukaan lapsella on oikeus kertoa mielipiteensä ja se on otettava huomioon, huomioiden lapsen ikä ja kypsyys. Lapsella on myös oikeus edustajaan ja/tai oikeusapuun. Oikeudessa lapselle voidaan määrätä oikeusapua ja edustaja, jos lapsella ei niitä ole. (Odongo 2006.)

4 KUMMITOIMINTA OSANA LASTENSUOJELUA

Keniaassa on sen itsenäistymisen jälkeen kehitetty lastensuojelutyötä sekä kolmannen sektorin, kuten Child Welfare Society of Kenya:n (CWCK), että valtion toimesta. Ministry of Home Affairs ja etenkin sen osana toimiva Children's Department ovat erikoistuneet lastensuojeluun ja lasten oikeuksiin. Children's Department myös rekisteröi kolmannen sektorin eri toimijoita. Lapsiin liittyviä lakeja ja säädöksiä ovat mm. Children's and Young Person's Act, Guardianship of Infants Act ja Adoption Act, joista uusin, Children's Act, vahvistettiin vuonna 2002. Kenia on allekirjoittanut ja ratifioinut myös Yhdistyneiden Kansakuntien lapsen oikeuksien sopimuksen (liite 1.) heinäkuussa 1990. (Adhengo 2010).

4.1 Kummitoiminta

Kummitoiminnan tarkoitus on tukea kehittyvien maiden köyhissä ja vaikeissa oloissa elävää lasta hänen omassa yhteisössään. Kummitoiminnan avulla luodaan kummin ja kummilapsen välille henkilökohtainen, tavallista kehitysyhteistyötä läheisempi kontakti. Kummi ja kummilapsi voivat pitää yhteyttä kirjeiden, kuvien ja raporttien välityksellä. Kummitoiminnan perustana on Yhdistyneiden Kansakuntien Lapsen oikeuksien yleissopimus ja kansainvälinen kummilapsijärjestöjen yhteinen eettinen ohjeisto. (Kaiken maailman kummit 2005, 4, 6.) Kummit ovat vapaaehtoisia, jotka rahoittavat lapsen koulunkäyntiä esimerkiksi maksamalla koulumaksuja, koulupuvun, kengät, kirjat ja muita kouluun liittyviä kustannuksia. Kummimaksuilla katetaan usein myös lapsen ja mahdollisen perheen tai yhteisön ruokakuluja, asumismenoja ja terveydenhuoltoa. (Ryhdy kummiksi 2011.)

Kenian lastensuojelulain mukaan lapsella on oikeus elämään, suojeluun, tasarvoiseen kohteluun, koulutukseen ja terveydenhuoltoon, nimeen ja identiteettiin. Lasta on suojeltava lapsityöltä ja sotaan värväämiseltä. Kummitoiminta osana lastensuojelua edistää mm. näiden oikeuksien toteutumista. Kummitoiminnalla edesautetaan myös laissa säädettyjen lapsen oikeuksien ja velvollisuuksien toteutumista. Velvollisuuksia ovat esimerkiksi vanhempien kunnioittaminen ja auttaminen tarvittaes-

sa, perheen ja yhteisön yhtenäisyyden luominen sekä yhteisön kulttuuristen arvojen vahvistaminen. (The Childrens Act Cap 586 n.d. 8–10, 12.)

Keniaassa ja muissa Afrikan maissa toimii monia erilaisia suomalaistaustaisia kummiorganisaatioita tai organisaatioita, joissa suomalainen järjestö on osa kansainvälistä organisaatiota. Näitä ovat esimerkiksi SOS-Lapsikylä (SOS Children's Village), Suomen lähetysseura, Plan Suomi, Suomen World Vision, Fida ja Nakurun Lapset ry.

Suomen lähetysseura on evankelisluterilaisen kirkon ulkomaanavun ja Fida International helluntaiseurakuntien kehitysyhteistyöjärjestö. Suomen Lähetysseura toimii yhteistyössä paikallisten kirkkojen kanssa lähes 30:ssa maassa. Työntekijöitä on noin 360 eri puolilla maailmaa. (Työpaikat 2011.) Lähetysseuran vuosibudjetti on noin 28 miljoonaa euroa josta 73% menee ulkomaiseen toimintaan (Immonen 2012, 12–13). Kummimaksun voi kummi itse päättää (Ryhdy kummiksi 2011). Fida tekee ammattimaista humanitaarisen avun työtä. Sen kautta työskentelee noin 270 lähetystyöntekijää 60 eri maassa. (Fida pähkinänkuoressa n.d.) Tällä hetkellä Fidalla on noin 5 000 kummiä ja noin 10 000 kummilasta. Kummimaksu Keniaan on noin 10–40 euroa kuukaudessa. Fidan kautta voi olla yhteisökummi tai yhden lapsen kummi. (Kummilapsityö n.d.)

Suomen World Vision on kristilliseltä pohjalta toimiva itsenäinen osa kansainvälistä World Visionia ja se on perustettu 1983. Suomen World Vision tekee kehitysyhteistyötä Afrikassa, Aasiassa ja Latinalaisessa Amerikassa. Vuonna 2011 Suomen World Visionin tuotot olivat 9,4 miljoonaa euroa, josta 74% osoitettiin kansainväliseen työhön. Keniaassa Suomen World Vision tekee varhaiskasvatustyötä, HIV- ja AIDS-työtä, tyttö ja poikatyötä sekä vesiprojekteja. Tällä hetkellä käynnissä on neljä hanketta neljällä eri alueella. (Kehitysyhteistyö n.d.) Kummitoiminnan maksu on kuukaudessa 27 eurosta 45 euroon. Kummilapsi on henkilökohtainen ja kummirahalla tuetaan lapsen ja tämän yhteisön hyvinvointia. (Tulisitko kummiksi n.d.)

SOS-Lapsikylä ry on kansainvälisen SOS-lapsikyläorganisaation eli SOS-Kinderdorf International jäsenjärjestö ja noudattaa sen toimintaperiaatteita. Suomessa toiminta on alkanut 1962. (Tietoa SOS lapsikylästä n.d.). Suomesta tehdään

yhteistyötä SOS Children's Village Association Kenya:n kanssa, joka perustettiin vuonna 1971. Se toimii kuudella eri paikkakunnalla ja tarjoaa koteja, päiväkoteja, kouluja, sosiaaliaseman ja terveysaseman. Keniassa toimintaa rahoitetaan yhteistyökumppaneiden, sponsorien sekä kummien avulla. (Overview SOS Kenya n.d.)

Plan Suomi Säätiö on itsenäinen osa kansainvälistä Plan International organisaatiota. Plan Suomi tekee kehitysyhteistyötä yli 20 maassa. Keniassa Plan aloitti toimintansa vuonna 1982 ja se tukee lasten varhaiskasvatusta kahdeksalla eri ohjelma-alueella. Vuonna 2011 Plan Internationalilla oli kenialaisia kummilapsia 72 511. (Plan Kenya n.d.) Suomalaisia kummeja oli 25 000. Plan-kummilla on oma nimetty kummilapsi ja rahallinen tuki menee koko lapsen yhteisölle. Kummimaksu on 27 euroa kuukaudessa. Toinen vaihtoehto kummina olemiselle on teemakummi, jolloin kummilla ei ole henkilökohtaista kummilasta. Tällöin kuukausittainen kummimaksu on vähintään 20 euroa. (Plan ryhdy kummiksi n.d.) Plan Suomen tuotot vuonna 2011 olivat 14,2 miljoonaa euroa, josta 77% meni ohjelmatoimintaan sisältäen kansainvälisen ja Suomen ohjelmatyön, kummilasten ja kummien yhteydenpidon sekä kansainvälisen organisaation ohjelmien rahoittamisen. (Kotimaan toiminta n.d.)

4.2 Nakurun Lapset ry

Nakurun lapset ry on yksi harvoja täysin suomalaisia kummijärjestöjä. Yhdistys on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton suomalainen kansalaisjärjestö. Yhteistyö Arap Moi Childrens Home:n kanssa alkoi yksityisen suomalaisen henkilön aloitteesta yli 25 vuotta sitten. Nakurun Lapset ry perustettiin virallisesti vuonna 1997. (Yhdistys ja toiminta 2009.) Yhdistyksen perustamisen jälkeen sen kautta on tehty myös muita kehitysyhteistyöprojekteja lastenkodin ja paikallisen ammattikoulun, Center of Hope:n kanssa. Nakurun Lapset ry on Kehitysyhteistyön Palvelukeskuksen (Kepa) jäsenjärjestö. Yhteistyökumppaneita Keniassa ovat Child Welfare Society of Kenya (CWSK) sekä Nakuru Christian Professionals Association (NCPA). (Yhteistyökumppanit 2009.) Yhdistyksessä on noin 410 jäsentä, joista noin 360 on kummeja ja 50 kannattajajäsentä. (Toimintakertomus 2011, 3.)

Nakurun Lapset ry rahoittaa Keniassa Nakurun kaupungissa olevan lastenkodin toimintaa suomalaisella kummiyhteistyöllä. Kummitoiminnalla pyritään turvaamaan oikeudenmukainen ja tasa-arvoinen lapsuus ohjelmassa oleville ja lastenkodin lapsille. Kummin maksama avustus lähetetään kokonaisuudessaan Keniaan. Nakurun Lapset ei käytä kummirahoja hallinnointiin. Kummitoiminnan organisointi ja yhdistyksen muu toiminta tehdään vapaaehtoisvoimin. Yhdistyksen kautta on myös välitetty vapaaehtoistyöntekijöitä ja harjoittelijoita lastenkodille. (Toimintasuunnitelma 2012, 1, 3.)

Vuoden 2011 lopussa kummiohjelmassa oli 383 kummilasta, tyttöjä 246 ja poikia 137. Kummilapsista noin 100 asuu lastenkodilla ja loput lapset on sijoitettu perheisiin. (Toimintakertomus 2011, 3.) Kummiohjelmaan osallistuvalla lapsella on henkilökohtainen ja oma nimetty kummi tai kummiryhmä. Kummi ja lapsi voivat käydä kirjeenvaihtoa ja pitää yhteyttä toisiinsa valvotusti lastenkodin kautta. (Yhteydenpito 2009.)

Kummin olisi hyvä sitoutua kummiohjelmaan lapsen koko koulutuksen ajaksi, eli esikoulusta peruskoulun loppuun (Ryhdy kummiksi 2009). Osa kummeista jatkaa lapsen koulutuksen tukemista myös lukion, ammattikoulun tai yliopiston ajan. Nakurun Lapset ry:llä on myös erillinen jatko-opintorahasto, jonka kautta pyritään jatkokouluttamaan nuoria, joiden kummi ei jostain syystä halua tai kykene avustamaan korkeakoulu tai jatko-opinnoissa (Tue jatko-opiskelijaa 2009).

Vuonna 2011 kummiohjelman ja kummien avustuksella ammattiin valmistui 17 nuorta. Jatko-opiskelijoiden (ammattikoulu, college, yliopisto) määrä on koko ajan kasvussa, vuonna 2010 opiskelijoita oli 35 ja vuonna 2011 heitä oli 40. Kaiken kaikkiaan kummiohjelman aikana ammattiin on valmistunut 87 nuorta. Ammattiin valmistuvien ja jatko-opiskelijoiden määrä on koko ajan kasvussa, koska pienet kummilapset ovat kasvaneet nuoriksi ja nuoriksi aikuisiksi kummiohjelman aikana. (Toimintakertomus 2011, 3.)

Nakurun Lapset ry on hallinnoinut Nakurussa useita hankkeita Suomen ulkoasiainministeriön kehityspoliittisen osaston kansalaisjärjestöjen hanketuen avulla. Hankkeita

ovat olleet muun muassa Help a Needy Child ja Ammatillinen tukiohjelma Nakurun nuorille. Help a Needy Child -hanke toteutettiin vuosina 1998–2003 jonka kohderyhmänä olivat AIDS-orvot. Ammatillinen tukiohjelma Nakurun nuorille oli vuosina 2007–2009 toteutettu hanke, jonka aikana perustettiin Center of Hope ammattikoulu, johon muun muassa kummilapset voivat hakeutua peruskoulun jälkeen. Ammattikoulun uusin hanke vuosille 2010–2012 on suunnattu ammattikoulun koulutustarjonnan kehittämiseen ja omavaraisuuden vahvistamiseen. (Kehitysyhteistyöhankkeet 2009.)

4.2.1 Nakurun Lapset ry:n rahoitus

Vuonna 2011 yhdistyksen keräämä rahoitus kummitoimintaan oli noin 144 000 euroa. Summa koostuu kummimaksuista, yhdistyksen tekemästä myynnistä, lahjoituksista, jäsenmaksuista ja korkotuloista. Kummien maksama lapsikohtainen kummimaksu menee kokonaisuutena lastenkodille Keniaan, josta se jyvitetään lapsikohtaisesti. Kummitoiminnan hallintoon ja muihin kuluihin on Suomessa käytetty noin 3 300 euroa, joka on 2.5% lastenkotiin lähetetystä rahoituksesta. Yhdistys maksaa myös palkan neljälle lastenkodin työntekijälle: kummisihteeri, sosiaalityöntekijä, vauvalan apulainen ja klinikan apulainen. Palkkoihin on vuoden aikana käytetty 4 800 euroa. Muiden työntekijöiden palkkaan rahoitus tulee muilta tahoilta. (Toimintakertomus 2011, 4–5.)

Nakurun Lapset ry kerää tarvittaessa lisärahoitusta myös ruokaan, patjoihin, peittoihin, peseytymisvälineisiin ja muihin tarvittaviin kohteisiin (Rahoitus 2009). Vuoden 2011 nälänhätä Itä-Keniassa ja Somaliassa sekä ruoan hintojen nousu aiheutti lisärahoituksen tarvetta myös lastenkodille. Itä-Afrikan nälänhätä on vaikuttanut 13 miljoonan ihmisen, pääasiassa naisten ja lasten elämään. Vuoden aikana alueella kuoli nälkään noin 50 000–100 000 ihmistä. (Dangerous Delay 2012, 3.)

4.2.2 Kummin tehtävät ja osallistuminen

Kummina voi toimia yksittäinen ihminen, ystävä- tai työporukka, koululuokka, yritys tai organisaatio. Kummi sitoutuu Nakurun Lapset ry:n kummiohjeisiin (liite 4) ja kummilapsijärjestöjen yhteiseen eettiseen ohjeistoon (liite 2).

Periaatteessa kummin tärkein tehtävä on maksaa vuosittainen kummimaksu. Maksut vaihtelevat lapsen luokka-asteen mukaisesti. Esikoululaisen kummimaksu on 210 euroa, peruskouluikäisen 272 euroa ja lukiolaisen 360 euroa vuodessa. Kummi voi halutessaan osallistua myös nuoren jatko-opintoihin. Tämä ei kuitenkaan ole pakollista. Jatko-opintorahasto ja kummit yhdessä maksavat college ja yliopistomaksuja. Kummimaksu kattaa lapsen koulumaksut sekä muita pakollisia kouluun liittyviä kuluja, kuten esimerkiksi tukiopetuksen, kokeiden osallistumismaksut, koulupuvun, kengät, sukat, koulukirjat ja opiskelutarvikkeet. Kummimaksulla katetaan myös lapsen terveydenhoito- ja elinkustannuksia sekä ruokakuluja. Lastenkodissa asuville lapsille tuki ohjautuu lastenkodin toimintojen myötä. Koteihin sijoitetuilla lapsilla tuki koskee myös perheen kustannuksia. (Mitä se maksaa? 2009.)

Kummiksi ryhtyvää ei velvoiteta tukemaan lasta koko tämän peruskoulun aikaa, mutta se on suositeltavaa. Esimerkiksi orvoksi jääneelle lapselle voi olla henkisesti raskasta menettää kummi muutaman vuoden välein. (Ryhdy kummiksi 2009.)

Kummi ja kummilapsi voivat käydä kirjeenvaihtoa, mikä on myös suositeltavaa. Lapset tulevat koulujen lomien aikana käymään lastenkodilla ja kirjoittavat silloin kummeille kirjeet, kolme kertaa vuodessa. Kummia ei voi velvoittaa kirjoittamaan lapselle tai lähettämään pieniä lahjoja jouluksi tai uudeksi vuodeksi. Omien havaintojeni perusteella voin todeta, että lapset ovat eriarvoisessa asemassa kummikirjeiden ja lahjojen suhteen. Toiset lapset eivät koskaan saa kirjettä kummilta, kun toiset voivat saada kirjeen monta kertaa vuodessa. Oli sydäntä särkevää keskustella pienten poikien kanssa, joista kaksi kertoi saaneensa kummilta kirjeen ja lahjan sekä kummien käyneen lastenkodilla heitä tervehtimässä. Kolmas pojista ei koskaan ollut saanut kirjettä eikä kummi ollut käynyt Nakurussa. Tärkeintä kuitenkin on kummimaksun

maksaminen, jolloin lapsi pääsee kouluun ja opiskelemaan sekä saa perushuolenpidon.

Yhteydenpito lapsen ja kummin välillä tapahtuu lastenkodin kautta. Kummi ei saa olla suoraan yhteydessä lapsen perheeseen. Sosiaalityöntekijöiden mukaan tällä ehkäistään mahdollisia väärinkäytöksiä, esimerkiksi perheen pyytämää lisärahoitusta, ja samalla turvataan sekä lapsen että kummin intymiteettisuoja.

4.3 Lastensuojeluyksikkö Arap Moi Children's Home

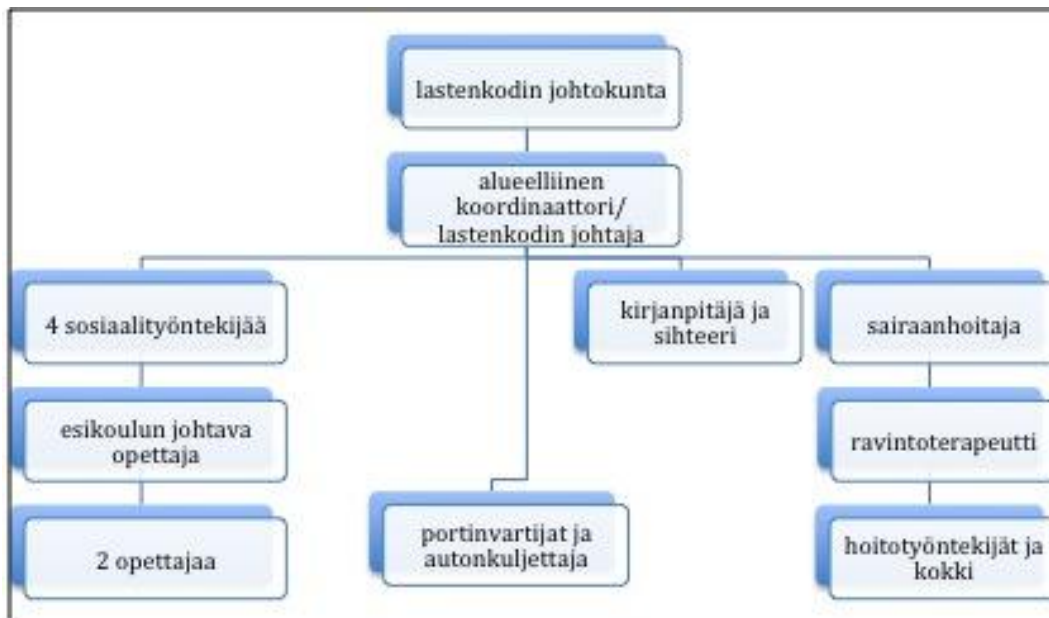
Child Welfare Society of Kenya eli CWSK on valtakunnallinen järjestö, jonka alaisuudessa toimii yhdeksän lastenkotia sekä seitsemän esikoulua eri puolilla Keniaa. Näissä lastenkodeissa asuu yhteensä noin 1 800 lasta. Lastenkodit ja esikoulut on tarkoitettu hylätyille ja/tai orvoille lapsille, joita on laiminlyöty tai hyväksikäytetty. Orpouden syynä on hyvin usein AIDS. CWSK toimii läheisessä yhteistyössä valtion ministeriöiden kanssa. Yhteistyökumppaneina ovat pääsääntöisesti Ministry of Home Affairs josta erityisesti Children's Department, joka on lastensuojeluosasto, sekä Ministry of Education, Ministry of Health ja Ministry of Foreign Affairs -ministeriöt. (Background Report n.d.)

Arap Moi Children's Home eli AMCH on perustettu vuonna 1955 ja toimii CWSK:n alaisuudessa. Lastenkodin hallituksessa on seitsemän jäsentä ja puheenjohtaja. Lastenkodin johtaja toimii myös CWSK Rift Valley'n provinssin koordinaattorina. (Policy Statement 2011, 12.) Vaikka CWSK ei takaa juurikaan resursseja, on lastenkodin toiminta kuitenkin valvottua. Lastenkodin sosiaalityöntekijän mukaan Nakurussa, kuten myös koko Keniassa on paljon "villejä ja vapaita" lastenkoteja, joiden toimintaa kukaan ei valvo. Periaatteessa kuka tahansa voi perustaa lastenkodin. Pelkästään Nakurun alueella toimii yli 40 lastenkotia.

Nakurun Lapset ry rahoittaa lastenkodin toimintaa. Kummiohjelman kautta rahoitetaan lastenkodissa asuvien lasten osalta lasten koulunkäyntiin liittyvät kustannukset sekä asuminen, ruoka, lääkäri- ja muut yleiset kulut. Johtajan palkka tulee intialaisen

organisaation kautta ja muihin kuluihin on olemassa muita rahoittajia, jotka ovat yrityksiä ja sponsoreita. Myös yksittäiset lahjoittajat voivat tuoda vaatteita, ruokaa tai lääkkeitä lastenkodille.

AMCH tekee yhteistyötä poliisin, terveydenhuollon, seurakuntien, Nakurun kaupungin, muiden lastensuojeluyksiköiden ja -järjestöjen sekä koulutus-, lastensuojelu- ja ehdonalaislautakunnan kanssa (Background Report n.d.).



KUVIO 4. Arap Moi Children's Home organisaatiokaavio

4.3.1 Lastenkodin perustehtävät ja tarkoitus

Lastenkoti on 106 paikkainen, mutta siellä asuu noin 150 lasta. Kummiohjelmassa on mukana 383 lasta, eli yli puolet lapsista on sijoitettuna sukulaisille tai muille huoltajille. Sukulaiset voivat olla serkkuja, sisaruksia, setiä, tätejä, isovanhempia, yksinhuoltajia tai adoptiovanhempia. The Children Act Cap 586:n mukaan sosiaalityöntekijät velvoitetaan etsimään lapsille elossa olevia sukulaisia, ja lapsi sijoitetaan ensisijaisesti heille eikä laitokseen. Sosiaalityöntekijän mukaan kaikille lapsille ei kuitenkaan voida löytää omaisia, joten he asuvat lastenkodilla. Tämä laki työllistääkin paljon lastenkodin sosiaalityöntekijöitä heidän etsiessään lasten elossa olevia sukulaisia.

Lastenkodin perustehtävä on suojella ja edistää lastenoikeuksien toteutumista. Tämä tarkoittaa avun ja suojelun tarjoamista lastenkodin ollessa lapsille vaihtoehtoinen koti. Lastenoikeuksien toteutumista edistetään myös lasten koulutuksella, jolloin saadaan kehitettyä luku- ja kirjoitustaitoja. Lastensuojelun näkökulmasta työskentely lapsityövoiman käyttöä vastaan sekä työskentely katulapsien hyväksi edistää lapsen oikeuksien toteutumista. Sosiaalityöntekijät edistävät HIV- ja AIDS-tietoisuutta sekä työskentelevät vastaavaa työtä tekevien organisaatioiden ja yksityisten henkilöiden kanssa. Lastenkodin perustehtäviin kuuluu myös edistää perheiden taloudellista tilannetta ja tätä kautta auttaa lasten perustarpeiden toteutumista. (Policy Statement 2011, 2.)

Lastenkoti tarjoaa lapsille suojan, puhtaat vaatteet, oman sängyn, koulutuksen, ohjauksen ja neuvonnan, päivittäisen ruoan ja terveydenhoidon sekä perheille adoptointi- ja sijaisvanhemmuuspalveluita. Lastenkodin tiloina toimivat makuusalit, kirjasto, keittiö, esikoulu, pyykkitupa, leikkikenttä, ruokailutila, työntekijöiden toimistot ja klinikka, jonka yhteydessä on terapiakäyttöön tarkoitettu leikkihuone. Lastenkodilla lapsille opetetaan heidän oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan. Lasten ja työntekijöiden toimintatapaan kuuluu tasa-arvo. Ketään ei saa syrjiä heimon, rodun, sukupuolen, uskonnon tai HIVin perusteella. (Policy Statement 2011, 3-4, 8.)



KUVA 1. Lastenkodin pihapiiri

4.3.2 Henkilöstö

Lastenkodin henkilöstö koostuu noin 20:sta työntekijästä, jotka työskentelevät eri tehtävissä. Lastenkodilla on johtaja ja neljä sosiaalityöntekijää: vastaava sosiaalityöntekijä, joka on samalla kummissihteeri, kummiohjelman sosiaalityöntekijä, adoptiosta ja sijaisvanhemmuudesta vastaava sosiaalityöntekijä ja yleinen sosiaalityöntekijä. Muita työntekijöitä ovat toimistos sihteeri, kirjanpitäjä, sairaanhoitaja sekä hänen kaksi apulaistaan. Esikoulussa on kolme opettajaa, yksi kullekin luokka-asteelle. Keittiöhenkilökunta sisältää kolme työntekijää ja heidän lisäksi kuusi House Mamaa, joiden tehtäviin kuuluu keittiöllä auttaminen, pyykin pesu, siivoaminen sekä vauvoista ja taaperoista huolehtiminen. Lisäksi lastenkodilla on portinvartija, joka huolehtii turvallisuudesta. (Background Report n.d.) Lastenkodilla kävi myös loma-ajalla ohjaaja opettamassa tanssimista, rummuttamista ja laulamista. Sosiaalityöntekijän mukaan loma-ajan aktiviteetteja järjestetään resurssien mukaan. Vapaaehtoistyöntekijöitä ja harjoittelijoita tulee pääasiassa Suomesta ja Norjasta.



KUVA 2. Lastenkodin pyykitupa

Havaintopäiväkirjan mukaan kaikilla sosiaalityöntekijöillä, sihteerillä sekä keittiövästävällä on tutkinto tekemäänsä työhön. Kirjanpitäjä työskentelee yliopisto-opintojen ohella ja hän on lastenkodin entinen kasvatti. Muut työntekijät koulutetaan tarvitta-

essa työtehtäviinsä. Jokaisella työntekijällä on mahdollisuus yhden oman lapsen kouluttamiseen kummiohjelman tuella.



KUVA 3. Lastenkodin Vauvala

4.3.3 Lasten taustat ja sijoittuminen lastenkotiin

Lastenkodin sosiaalityöntekijän mukaan sijoitetut lapset ovat iältään yhden päivän ja 18-vuoden välillä. Lastenkodilla on sekä tyttöjä että poikia. Lapset tulevat lastenkodille yleensä oikeuden päätöksellä lastensuojeluviraston kautta. Huostaanotto lastenkodille voi yhtäjaksoisesti kestää kolme vuotta ja tämän jälkeen lapsen asia viedään uudelleen oikeuden käsiteltäväksi. Myös lapsen vanhemman tai muun huoltajan löydyttyä oikeus käsittelee ja tekee uudestaan päätöksen lapsen huoltajuudesta.

Sosiaalityöntekijöiden mukaan lastenkodille tulevat lapset voivat olla kaltoin kohdeltuja tai hyväksikäytettyjä. He voivat olla orpoja, puoliorpoja tai he ovat odottamassa vanhempien pääsyä vankilasta tai vieroituksesta. Vanhempia kuten myös huoltajia ja lapsia on kuollut heimoväkivalloissa ja vaalien 2007 jälkeisissä väkivaltaisuuksissa.

Lastenkodilla on ollut erillinen ohjelma AIDS-orvoille. Tämän projektin perusteella sijoitettuja lapsia on edelleen lastenkodilla. Ohjelma on tarkoitettu lapsille, joiden

toinen tai molemmat vanhemmista ovat kuolleet Aidsiin. Lapsilla itsellään ei välttämättä ole diagnosoitua HIViä, mutta heillä voi olla suuri tartuntavaarariski. Näistä perheistä on voitu vähintään yksi lapsista sijoittaa ja tämä on helpottanut perheen toimeentuloa. (Background Report n.d.)

Jos lapsi on otettu huostaan ja hänelle löytyy vanhempi, vanhemmat tai muut sukulaiset, jotka ovat elossa, heillä on lapsen tapaamisoikeus. Lapsen ja sukulaisten tapaaminen järjestetään aluksi lastenkodilla. Myöhemmin voidaan harkita myös vanhemman kotia tai muuta sovittua paikkaa, jossa tapaamisia on helppo jatkaa. Sosiaalityöntekijä valmentaa molempia osapuolia tapaamisen suhteen ja on tarvittaessa läsnä tapaamisissa. Lapsen palaamista kotiin vahvistetaan, seurataan ja suositellaan. (Policy Statement 2011, 7-8.)

5 AINEISTO, METODI JA EETTISYYS

Aineisto koostuu lasten, huoltajien ja opettajien teemahaastatteluista sekä havaintopäiväkirjasta joka sisältää omia havaintoja ja huomioita perheistä, kouluista ja ympäristöstä. Teema-haastattelu on menetelmä, joka mahdollistaa kysymysten muotoilun haastattelutilanteessa, ja on siksi tähän opinnäytetyöhön soveltuva menetelmä. Havaintopäiväkirja sisältää myös osallistuvaan havainnointiin perustuvia keskusteluja sosiaalityöntekijöiden kanssa. Aineistoon kuuluu myös valokuvia, joilla kuvaan kouluja, asuntoja, asuinympäristöä ja elinoloja. Aineistoon olen haastatellut 210 lasta, 67 lasten huoltajaa, 47 opettajaa eri kouluasteilta sekä keskustellut neljän lastenkodin sosiaalityöntekijän kanssa. Ulkoministeriön esiselvityshankkeen mukaisina tavoitteina oli selvittää millaisessa perheessä ja asuinympäristössä lapsi asuu, havainnoida perheen tilannetta ja perheenjäsenten suhteita, selvittää lapsen huolenpidon ja koulunkäynnin taso sekä perheen taloudellinen tilanne. Lasten ja huoltajien haastatteluihin tein vapaamuotoisen haastattelurungon (liite 3.), jolla pystyin keräämään perustiedot lapsen ja perheen tilanteesta. Haastattelurunkoa pystyin muokkaamaan tilanteen niin vaatiessa. Haastattelujen kysymykset koostuivat lapsen taustasta, koulusta ja kotitilanteesta. Haastattelujen kesto vaihteli 15 minuutista kolmeen tuntiin. Huoltajat ja lapset reagoivat haastattelutilanteisiin hyvin eri tavalla: osa oli vaivautu-

neita, osa hyvin avoimia ja vieraanvaraisia. Vastaanoton perusteella jouduin muokkaamaan kysymyksiä ja haastattelua.

Lasten haastattelut tapahtuivat joko koulussa, kotona tai molemmissa, ja tarvittaessa opettajat tai huoltajat täydensivät lasten vastauksia. Huoltajien tai opettajien haastattelut eivät kuitenkaan muuttaneet lasten sanomaa, vaan täydensivät niitä. Opettajien haastattelut olivat vapaamuotoisia ja tapahtuivat kouluilla. Niissä tapauksissa, joissa tapasin lapsen koululla, ehdin myös haastatella opettajan ennen lapsen tapaamista. Opettajalta kysyin perustiedot koulusta (oppilasmäärä, opettajamäärä, ruokaohjelma, yksityinen/julkinen, päiväkoulu/sisäoppilaitos) sekä koulun vahvuudet ja heikkoudet. Vanhempia haastattelin kotona lähinnä tarkentaen lasten vastauksia vanhemman näkökulmasta. Kaikki haastattelut on tehty englanniksi ja tarvittaessa on käytetty tulkkia. Lasten, opettajien ja vanhempien haastattelut on numeroitu juoksevin numeroin. Havaintopäiväkirja on merkitty päivämäärillä.

Haastatteluissa olin aina vähintään sosiaalityöntekijän sekä tarvittaessa muiden perheeseen kuuluvien henkilöiden kanssa, jotka toimivat tarpeen mukaan myös tulkkina. Kahden perheen kohdalla tulkkina toimi pappi, koska huoltajat puhuivat vain heimokieltä, jota sosiaalityöntekijätkään eivät osanneet. Tulkkia tarvittiin silloin, kun lapsi tai huoltaja ei puhunut englantia tai swahilia.

Missään tilanteessa en ollut haastateltavan kanssa yksin. Jossain vaiheessa pohdinkin, miten totuudenmukaisesti esimerkiksi lapset vastasivat kysymyksiin, kun sosiaalityöntekijä tai huoltaja oli vieressä. Toisaalta on osa heidän kulttuuriaan, että ongelmia käsitellään yhteisössä kaikkien kuullen, jolloin kaikilla on mahdollisuus osallistua keskusteluun. Todennäköisesti lapset olisivat hämmentyneet enemmän, jos heidän olisi pitänyt olla pelkästään minun kanssani luokahuoneessa haastateltavana. Minut esiteltiin lapsille, huoltajille ja opettajille ja selvitettiin, miksi olen Keniassa ja tekemässä haastatteluja ja tutkimusta. Haastelun alussa selvitettiin myös haastatteluun osallistumisen vapaaehtoisuus eikä kukaan kieltäytynyt haastattelusta. Näin saatiin rakennettua luottamusta ja selitettyä, että olemme kiinnostuneita siitä, onko heidän elämässään jotain, mitä voisimme parantaa kummitoiminnan ja sosiaalityön kehittämisen kautta.

Sosiaalityöntekijöiden kanssa kävimme aineistoa täydentäviä keskusteluja automaattikoilla ja lastenkodilla. Tällöin sosiaalityöntekijät selvittivät perusteellisemmin esimerkiksi jonkun lapsen taustaa, jota haastattelutilanteessa ei ollut korrektaa kysyä, esimerkiksi HIVistä tai vanhempien kuolemasta. Haastattelutilanteessa kirjoitin muistiinpanot käsin, jotka myöhemmin litteroin. Litteroitua aineistoa on 221 sivua ja tämä aineisto pitää sisällään lasten, huoltajien ja opettajien haastattelut. Aineiston olen koodannut lasten, perheiden ja koulujen mukaan. Sosiaalityöntekijöiden kanssa käyty keskustelut ovat käsinkirjoitetussa havaintopäiväkirjassa.

Aineiston keruumenetelmä on osallistuva havainnointi. Havainnot dokumentoin päiväkirjamuotoon ja havaintopäiväkirjaa kirjoitin työpäivinä. Havaintopäiväkirja on käsinkirjoitettu ja tekstiä on yhden kierrelehtiön verran eli 126 sivua. Havaintopäiväkirjaan kirjoitin myös huomioita lastenkodista, työntekijöiden työtavoista ja lasten huomioinnista. Kouluissa huomio kiinnittyi lasten olemukseen ja käyttäytymiseen sekä opettajien tapaan puhua oppilaista ja oppilaille. Huomioin myös koulurakennuksen kuntoa ja sen sijaintia. Kotona ja perheissä kiinnitin huomiota perhesuhteisiin, lapsen ja vanhemman käyttäytymiseen sekä asuinpaikkaan ja kodin ympäristöön. Ensimmäisten perheiden kohdalla haastattelutilanne oli uusi ja havainnointi kokonaisvaltaista, jonka jälkeen oli luonnollista siirtyä yksityiskohtiin. Joidenkin perheiden kanssa kommunikointi oli sujuvampaa; ei pelkästään kielellinen kommunikointi (koska yhteistä kieltä ei välttämättä ollut) vaan eleet, ilmeet ja kosketus viestivät paljon myös perheen jäsenten välisistä suhteista.

Aineistoa lukiessani esille nousi eri teemoja, jotka liittyivät perheeseen, kotiin ja asuinoloihin sekä kouluun ja lapsen ääneen. Analyysimenetelmänä käytän aineistolähtöistä teemoittelua ja tyypittelyä. Olen lukenut materiaalia ja palannut siihen koko opinnäytetyöprosessin ajan. Teemoittelu valikoitui analyysimenetelmäksi, koska haastatteluissa keskusteltiin tietyistä asioista ja asiayhteyksistä. Aineistosta nousi kuitenkin esille myös asioita, joita haastattelurungossa ei erikseen mainittu, esim. turvallisuus koulumatkalla. Tyypittelyllä pääsin tarkempaan yksityiskohtiin. Aineisto on laaja ja sen käsittely myös laskemalla oli mahdollista. Määrällistä analyysiä tein luokittelun ja taulukoinnin avulla saadakseni jäsenettyä ja ryhmiteltyä lasten ja perheiden olosuhteita.

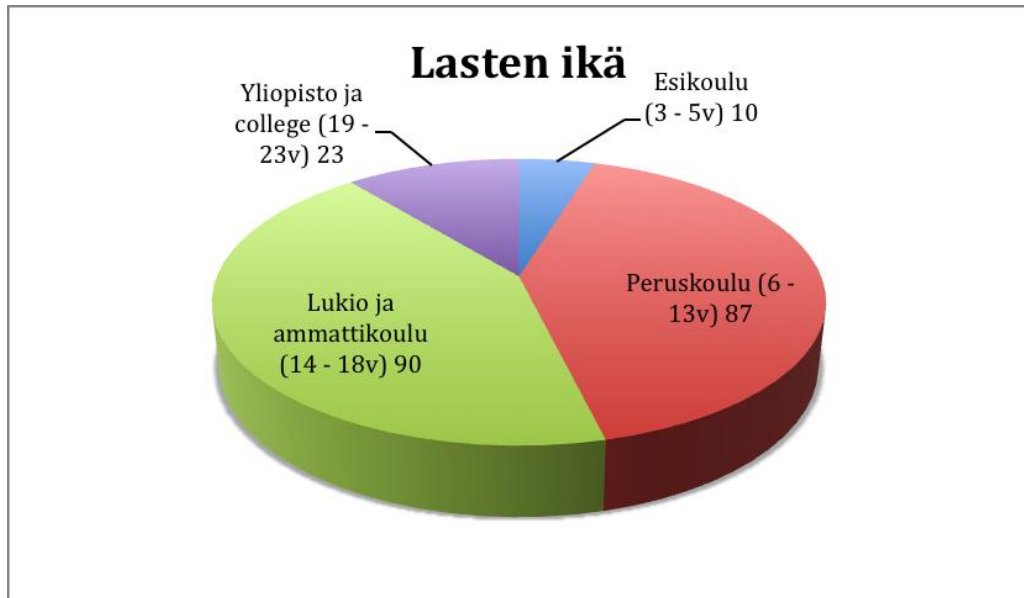
Aineistosta nousi esille yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Tekstissä esiintyvien havain-
topäiväkirja- ja haastatteluotteiden valintaperusteena olen käyttänyt usein toistuvia
kommentteja, koska ne tekevät aineistosta yleistettävämmän. Toisistaan paljon
eroavat vastaukset olen ottanut mukaan esimerkeiksi, koska ne havainnollistavat
lasten ja perheiden erilaisia olosuhteita.

Tutkimus on tehty hyviä käytäntöjä noudattaen ja henkilöiden yksityisyyttä ja vapaa-
ehtoisuutta noudattaen. Aineiston hankkimiseen ja valokuviiin on lupa Nakurun Lap-
set ry:ltä sekä Arap Moi Lastenkodilta. Lastenkodin kautta luvat ovat myös lapsilta ja
heidän perheiltään. Haastatteluotteissa ja päiväkirjamerkinnöissä on säilytetty haas-
tatellun anonymiteetti. Aineiston kokoamisen ja käsittelyn olen tehnyt itse ja aineis-
to on omassa käytössäni opinnäytetyön valmistumiseen saakka, jonka jälkeen hävi-
tän sen asiaan kuuluvalla tavalla. Haastatteluraportit olen toimittanut Nakurun Lap-
set ry:n edustajalle esiselvityshankkeen raportointiin liittyen. Aineiston olen säilyttä-
nyt alusta saakka itselläni. Haastattelijana toimin ulkopuolisena, jolloin pystyin säilyt-
tämään objektiivisen näkökulman. Haastattelujen toteuttamiseen meni 36 päivää.

Eettisestä näkökulmasta ja valitusta aiheesta voin todeta, että aihe on ollut tarkoi-
tuksenmukainen ja tärkeä. Aiheeseen oli myös toimeksiantajan tilaus. Opinnäytetyön
avulla pyritään selventämään ja havainnollistamaan kummitoimintaan osallistuvien
lasten asemaa kummiorganisaation jäsenille. Aineistonkeruumenetelmillä ja aineis-
toanalyysillä aineistosta saatiin riittävän kattava. Haastattelin lastenkodin ulkopuolel-
le sijoitetuista lapsista noin 80%.

6 LASTENKODIN ULKOPUOLELLE SIJOITETTUIJEN LASTEN ASEMA

Toteuttamissani haastatteluissa oli mukana 210 lasta ja nuorta. Lapset ja nuoret oli-
vat iältään 3–23-vuotiaita. Tekstissä ja taulukoissa esiintyvät luvut ovat lapsikohtaisia
(kuvio 5). Jos perheestä useampi lapsi on kummiohjelmassa, huoltaja lasketaan lap-
simäärän mukaan.



KUVIO 5. Lasten ikä ja kouluasteet (N=210)

Haastattelutilanteisiin matkustin yhden tai kahden lastenkodin sosiaalityöntekijän kanssa. Pääsääntöisesti työntekijät olivat kummiohjelman sosiaalityöntekijä tai vastaava sosiaalityöntekijä. Kahtena päivänä matkustin adoptiosta vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa, koska kävimme haastattelemassa adoptoituja lapsia ja heidän huoltajiaan. Kummiohjelman sosiaalityöntekijä on työssään varsin uusi eikä hän ole aikaisemmin vieraillut kaikkien kummiohjelman kuuluvien lasten kodeissa tai kouluissa. Lapset käyvät lastenkodilla kuitenkin koulujen loma-aikoina eli kolme kertaa vuodessa kirjoittamassa kirjeet kummeille. Näin ollen sosiaalityöntekijä tuntee lapset ja heidän taustansa. Keniassa osoite tai karttajärjestelmät ovat erilaiset kuin Suomessa eivätkä sosiaalityöntekijätkään aina tienneet varmaksi mihin olimme menossa. Turvauduimme usein jalankulkijoiden apuun tietä tai taloa etsittäessä. Lapset ja perheet voivat myös muuttaa verrattain usein, ja tämä vaikeuttaa perheen löytämistä. Muuttaminen tapahtuu useimmiten pienen alueen sisällä, mutta tarvittaessa satojen kilometrien päähän. Muutto tapahtuu työn perässä tai perhesuhteiden vuoksi.

Huoltajille ilmoitettiin edellisenä päivänä tai matkalta, että olimme tulossa kotikäynnille. Aluksi ihmettelin tätä suuresti ja mielestäni olisimme säästäneet monta turhaa reissua tai odottelua, jos tapaamiset olisi suunniteltu, organisoitu ja sovittu ajoissa. Kenialainen tapa hoitaa asioita on kuitenkin erilainen. Eräs esille nostettava ja asioiden hoitoon vaikuttava seikka on kenialainen vieraanvaraisuus. Vieraanvaraisuuteen

kuuluu ruuan tarjoaminen vieraille, jolloin talonväki odottaa, että vieraat ovat syöneet ja syövät itse loput mitä jää. Toiminnallaan sosiaalityöntekijät välttivät perheen joutumista epämiellyttävään tilanteeseen. Meidän työntekijöiden kannalta vähäisten ruokavarojen tarjoaminen meille ei ollut tarpeen, mutta vastaanottamalla tarjoilut vältimme perheen joutumista kiusalliseen tilanteeseen.

6.1 Perhe ja koti

Kenialainen perhe on käsitteenä hyvin erilainen kuin suomalaisessa kulttuurissa tunnettu ydinperhe, sillä perheeseen katsotaan kuuluvaksi koko lähisuku. Kotikäynneillä minun oli aluksi vaikea ymmärtää sisaruksista puhuttaessa, että tarkoitetaanko lapsen biologisia sisaruksia vai lasketaanko sisaruksiksi mukaan tädin tai enon lapset tai isoäidin omat sekä lapsenlapset.

”... Taloon tullessa ei voi tietää kuka on kuka, pihalla on erikokoisia lapsia ja nuoria tyttöjä ja naisia. Osa heistä on varmasti jo äitejä. Perheeseen kuuluu isoäiti joka on kummiohjelman kuuluvan 10-vuotiaan tytön huoltaja. Myös isoisä asuu välillä tässä perheessä, mutta hänellä on kolme muutakin vaimoa ja yhteensä 24 lasta, joista viisi on kuollut. Isoäidillä on isoisän kanssa seitsemän lasta, joista kolme on kuollut. Talossa asuu isoäidin ja kummilapsen lisäksi isoäidin tytär, aikuinen poika ja hänen vaimonsa sekä näiden kolme lasta sekä kolme muuta lastenlasta, jotka juuri nyt ovat koulussa...”

Päiväkirjamerkintä 11.5.2011

Perhe ei myöskään ole pelkästään ryhmä, joka asuu saman katon alla, vaan perheen jäsenet voivat jakaantua ja asua eri sukulaisten luona. Vanhempien hylätessä lapsensa isovanhempien huostaan, he usein hylkäävät samalla koko perheensä ja sukunsa. Vaalien jälkeisten väkivaltaisuuksien jälkeen monia vanhempia katosi, eikä kenelläkään ole tietoa ovatko he vielä elossa vai kuolleet.

Lastenkodin sosiaalityöntekijän mukaan jokaisella aikuisella on oikeus lapseen. Oikeus lapseen tulee perhekäsitteestä, vanhemmuuden tuottamasta ylpeydestä ja tulevaisuuden turvasta. Lapsi on vanhempien ja koko perheen turva. Ilman sosiaaliturvajärjestelmää vanhusten elintaso on monella tapaa riippuvainen lapsista. Sama perhekäsitys velvoittaa sanattomasti aikuiset huolehtimaan suvun orpolapsista.

”...isän ja äidin sekä isovanhempien kuoltua, lapset tulivat maalta meille, kaupunkiin... ei ole muuta vaihtoehtoa kuin huolehtia lapsista, ei ole ketään muuta joka heistä huolehtisi, he ovat perhettä...”

Huoltaja 1.

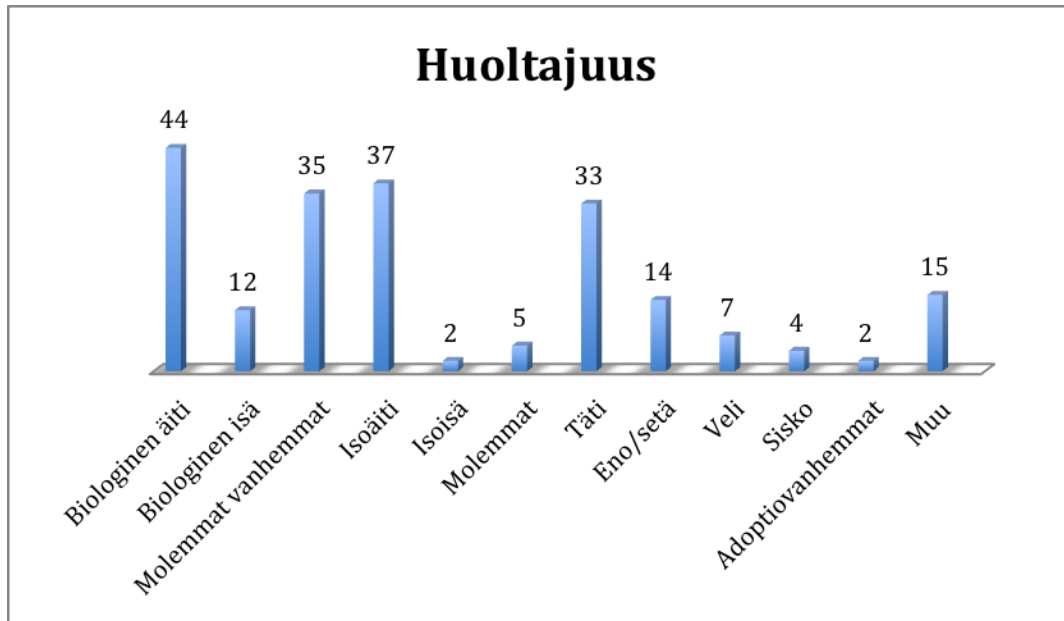
Tämä huoltaja oli lasten isän veli joka kertoi, ettei hänellä ole muuta vaihtoehtoa kuin huolehtia edesmenneen veljen lapsista, vaikka kukaan ei häntä siihen pakota. Velvollisuus hoidetaan ylpeydellä, mutta se voi olla myös pakko, sitovaa sosiaalista pääomaa.

Erään yksinhuoltajaäidin haastattelussa puhuimme avioliitosta ja elatusvelvollisuudesta. Avioliitto voidaan solmia ilman, että se rekisteröidään jolloin ei ole olemassa vihkitodistusta. Vihkitodistus kuitenkin tarvitaan avioliiton laillisuuden todistamiseksi. Avioliiton aikana syntyneet lapset jäävät erotilanteessa ilman elatusapua, jos avioliitosta ei ole vihkitodistusta. Usein lapset jäävät yksinhuoltajaäideille. Erittäin harvoin tehdään isyystestejä elatusavun maksamisen takia.

”...tytön isä muutti Nairobiin tytön ollessa viisi vuotta, hänestä ei ole sen jälkeen kuulunut mitään. Eikä tytön elättämiseen ole tullut mitään apua... meillä ei ollut vihkitodistusta, vaikka olimme naimisissa 13 vuotta.”

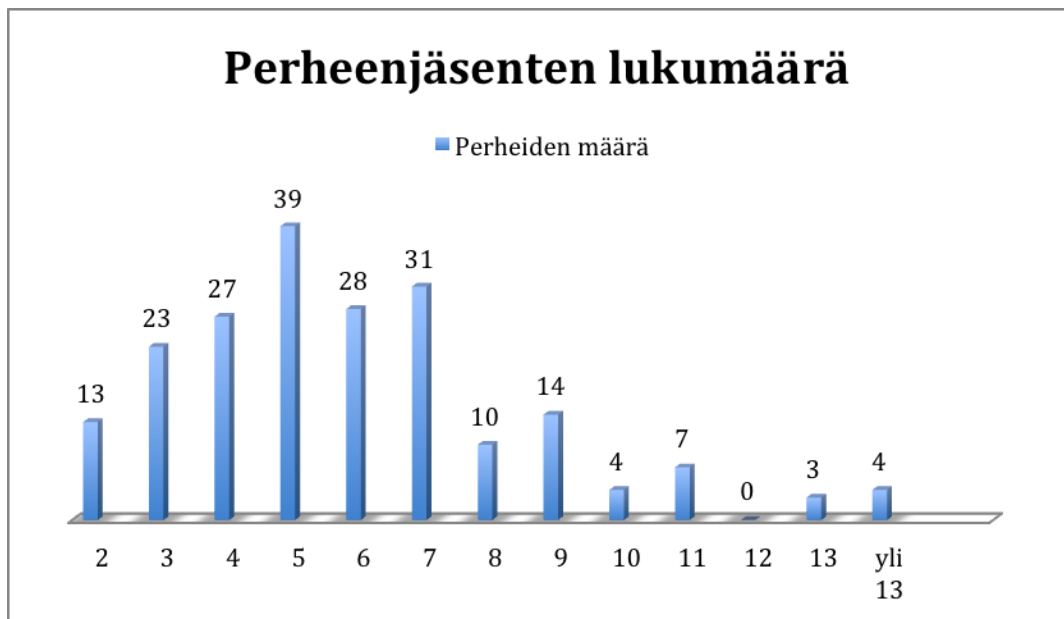
Huoltaja 34.

Lastensuojelulain mukaan naimisissa olevilla vanhemmilla on eron sattuessa yhtäläinen velvollisuus huolehtia lapsesta. Jos pariskunta ei ole ollut naimisissa, lapsen huoltajuus jää ensisijaisesti äidille. Isä voi hakea oikeuden kautta lapsen huoltajuutta tai siitä voidaan sopia äidin kanssa. Huoltajuus kuitenkin raukeaa jos joku toinen henkilö, jolla on vastuu lapsesta, tai lapsi itse hakee oikeudelta muutosta asiaan esimerkiksi lastensuojelutapauksissa. (The Children Act Cap 586. n.d., 14.)



KUVIO 6. Lasten huoltajuus (N=210)

Haastateltujen lasten isovanhemmat, sedät ja tädit ovat suurimmaksi osaksi äidin puoleista sukua. Sisaruksista siskon avioituessa voi esiintyä sama ilmiö kuin äidin avioituessa uudestaan, eli tuleva puoliso ei hyväksy vaimon puolen suvun lasta. Kuviossa (6.) muu huoltaja (15 kappaletta) tarkoittaa yhteisöjä, äiti- tai isäpuolta tai muita sukulaisia.



KUVIO 7. Perheenjäsenten lukumäärä perheissä joissa lapset asuvat (N=210)

Kummiohjelman osallistuvien lasten perheiden perheenjäsenet ja lukumäärät vaihtelevat paljon. Haastatelluista perheistä viiden hengen perheitä on määrällisesti eniten. Pienin perheyksikkö oli lapsi ja huoltaja. Suurimmassa perheessä oli 19 jäsentä.

"..20-vuotias opiskelijatyttö opasti meidät kotiinsa, jossa asuu äidin ja 28 – vuotiaan veljensä kanssa..."

Päiväkirjamerkintä 23.5.2011

"Kummiohjelmassa ovat tästä perheestä 12-vuotias poika ja 14-vuotias tyttö, sekä heidän 17-vuotias siskonsa joka on tällä hetkellä raskaana. Raskaana oleva sisko asuu nyt Nairobissa poikaystävänsä luona, mutta on tulossa takaisin kotiin synnyttämään. Lasten huoltajana on isän veli. Lasten vanhempien ja iso-vanhempien kuoltua he tulivat asumaan isän veljelle. Lapset ovat asuneet sedällänsä 12 vuotta. Setä on naimissa ja hänellä on kuusi omaa lasta, lapset ovat iältään 4–24-vuotiaita. Kaikki lapset asuvat sedän kanssa kotona..."

Päiväkirjamerkintä 10.5.2011

Lapsille koti (engl. *home*) käsitteenä saattoi olla outo ja vieras. Suurin osa lapsista ei osannut kysyttäessä aluksi määritellä kotia. He eivät osanneet sanoa missä koti sijaitsee tai mikä se heille on. Lapsista 43 on jossain vaiheessa elänyt lastenkodissa ja suurin osa heistä mieltää lastenkodin kodikseen. Voi olla, että lapsi on asunut suurimman osan elämästään lastenkodissa, vaikka nyt asuisikin jonkun perheenjäsenen luona. Kodiksi miellettiin myös se seutu, josta he tai heidän sukunsa on kotoisin, vaikka lapsella ei olisi vahvoja kontakteja kyseiselle seudulle. Toki lapset myös sanovat kodikseen paikkaa, jossa tällä hetkellä asuvat biologisten vanhempien tai muiden sukulaisten kanssa.

Useimmiten lapset puhuttelevat huoltajia isäksi ja äidiksi. Perheen muita lapsia kutsutaan sisaruksiksi. Tämä kertoo mielestäni lapsen kotiutumisen perheeseen.

"... lapsi kertoo asuvansa äidin ja tädin kanssa... .. myöhemmin sosiaalityöntekijä sanoi lapsen huoltajan olevan isoäiti, ja täti on isoäidin sisko..."

Päiväkirjamerkintä 13.7.2011

6.2 Lasten asuinolosuhteet

Lasten asuinolosuhteet vaihtelevat. Kaupungissa asuminen tapahtuu pääsääntöisesti rivitalossa vuokralla. Rivitalot on rakennettu kivistä, betonista tai savesta. Asunnossa on keskimäärin kaksi tai kolme huonetta.



KUVA 4. Kahden perheen talo kaupungin asuinalueella

Maaseudulla perheet asuvat taloissa, ja samassa pihapiirissä voi olla useampikin talo. Talot on rakennettu kivistä, savesta, pellistä tai laudasta. Maaseudulla talot ja tontit ovat pääsääntöisesti perheiden omistuksessa, mutta siellä on myös vuokrataloja. Sisäoppilaitoksessa lapsi asuu vuodesta yhdeksän kuukautta ja pääsee kotiin vain loma-aikoina.



KUVA 5. Savitalo maaseudulla



KUVA 6. Rivitaloja slummissa

Perheet asuvat asuinalueille, jotka eivät aina ole turvallisia. YK:n määritelmän mukaan slummissa asuva talous pitää sisällään ryhmän ihmisiä, jotka asuvat kaupunkialueella, ja heiltä puuttuu yksi tai useampi seuraavista: pysyvään käyttöön tarkoitettu asunto, riittävästi elintilaa, jolloin yhdessä huoneessa ei voi asua useampaa kuin kolme ihmistä, mahdollisuus käyttää puhdasta vettä kohtuulliseen hintaan, toimiva viemäröinti, jolloin yhdellä tai useammalla taloudella on käytössään yksityinen tai yhteinen vessa sekä oikeus hallinnoida omaa asuntoa (State of the World cities 2006). Useimmiten talot on aidattu ja portti lukitaan yöksi. Taloissa on peltiovet ja kalterit

ikkunoissa. Tietyt heimot ryhmittyvät tietyille asuinalueille ja niissä taas toisten heimojen edustajilla ei ole turvallista. Päivällä valoisassa on turvallista, mutta illalla ja yöllä pimeässä ei kannata liikkua ollenkaan. Haastateltujen perheiden asuntojen vuokrat vaihtelivat 400–5 000 KSh (noin 4–50 euroa) välillä.



KUVA 7. Portti kaupungin asuinalueella / Perheen pihapiiri slummissa

Päiväkirjamerkintöjeni mukaan myös vierailtujen talouksien viemäröinti ja vessojen kunto vaihteli. Vessa on ns. ”reikävessa” eli vessan lattiassa on pelkkä reikä. Maaseudulla vessa on rakennettu ison kaivetun kuopan päälle, ja yhdellä taloudella on oma vessansa. Vessa voi olla huussityyppinen, eli siinä on näköesteenä neljä seinää ja katto tai pelkästään kolme seinää. Vessa on hygieeninen, koska siellä ei tarvitse koskea mihinkään, mutta myös hyvän tuuletuksen vuoksi. Vessa on usein samaa materiaalia kuin talousrakennus eli savea tai kiveä. Kaupungeissa vessat voivat olla yksityisiä tai useamman talouden kesken jaettuina. Peseytymistilat sijaitsevat vessan yhteydessä, mutta ovat omia pieniä vessan tapaisia rakennuksia. Hygieniasyistä vessa ja peseytymistila ovat erikseen. Vessa ja peseytymistila sijaitsevat pihan perällä ja ovat ikään kuin kaksi huussia vierekkäin.

Myös huoltajat ja sosiaalityöntekijät kertoivat turvallisuudesta tai turvattomuuden tunteesta. Vaikka asuinalue vaikutti päivällä rauhalliselta, saattoi tilanne illalla ja yöllä olla aivan toinen. Asuinalueilla voi myös esiintyä väkivaltaisuuksia eri heimojen välillä.

”...en voi jättää tyttöjä (5–21-vuotiaat) ollenkaan yksin kotiin. Naapurustossa asuu nuoria miehiä jotka ovat kikuyuya. He voivat tulla meille. Tyttöjen ei ole turvallista olla yksi. Alueella on ollut ryöstöjä ja raiskauksia...”

Huoltaja 52

”10-vuotias poika asuu molempien vanhempien ja kahden sisaruksen sekä heidän kolmen lapsen kanssa. Molemmilla vanhemmilla on alkoholiongelma. Äidillä on arpia kasvoissa ja hän kertoo yhden aikuisen poikansa tulleen kotiin ja käyneen äidin kimppuun puukolla viiltäen tämän kasvoja. Poika käyttää huumeita ja hänellä on ollut pitkään mielenterveysongelmia. Hän käy sairaalassa tutkimuksissa.”

Päiväkirjamerkintä 24.5.2011

Väkivallanuhka voi siis tulla ulkopuolelta mutta myös perheen sisältä, kohdistuen joko vanhempiin tai lapsiin. Väkivaltaisen käyttäytymisen takana voi olla mielenterveysongelmia, päihteitä tai traumaattisia kokemuksia.

6.3 Huoltajien elinkeino

Haastateltujen huoltajien työ ja elinkeino vaihteli satunnaisesta työstä niin sanottuun viralliseen työhön eli kuukausipalkkaiseen työhön. Alla (kuvio 8.) esiintyvät käsitteet ovat vallitsevia puhekielessä, ja näillä käsitteillä työnteosta keskusteltiin myös sosiaalityöntekijöiden ja huoltajien kanssa. Työpäivät ovat maanantaista lauantaihin ja työtunteja kertyy keskimäärin 10–12 tuntia päivässä. Vanhempien haastattelujen perusteella ymmärsin, että kaduilla työskentelevät kovaääniset katumyyjät voivat olla kummiohjelman lapsien huoltajia. Nämä huoltajat työskentelevät kaduilla koko päivän.



KUVIO 8. Huoltajan elinkeino (N=210)

Satunnaisella työllä tarkoitetaan työtä, joka on etsittävä lähes joka päivä uudelleen. Tällaisia ovat esimerkiksi pyykinpesu, siivoaminen tai toiselle peltotöiden teko.

"... pesen pyykkiä, kierrän talosta taloon. Palkka on noin 200 shillinkiä taloudesta, aikaa voi mennä tunnista kolmeen tuntia. On myös päiviä jolloin kukaan ei tarvitse pyykinpesijää..."

Huoltaja 42

Pienimuotoinen yritys tarkoittaa esimerkiksi kännyköiden lataamista, käsitöiden tekoa tai korujen, karkin tai hedelmien myyntiä, joko omalla toripaikalla tai liikkuen kaupungilla. Oma yritys voi olla myös kotona, kuten kampaamo, karkkien tai hedelmien pakkaaminen tai käsitöiden teko.

"...Äiti toimii kampaajana ja työtila on kotona. Koti on yksi huone, joka on jaettu kankailla, niin että työtila ja nukkumapaikka on eritelty..."

Päiväkirjamerkintä 17.5.2011

Pienimuotoinen maanviljely tarkoittaa maissin, papujen tai vihannesten viljelyä ja myyntiä tai pienen karjan, kanojen tai vuohien kasvattamista. Pienimuotoisessa maanviljelyssä ei ole käytössä koneita, vaan kaikki työ tehdään käsin.

"...lasten enolla (huoltaja) on maatila ja hän on aloittanut munabisneksen n. puoli vuotta sitten. Nyt hänellä on n. 300 kanaa. Hän toimittaa munia lähialueelle..."

Päiväkirjamerkintä 30.5.2011

Virallinen työ tarkoittaa kuukausipalkkaista työtä, joita voi olla esimerkiksi opettaja, toimistotyöntekijä, kaupankassa tai lastenkodin työntekijät, eli virallista työtä on yhteensä 25 huoltajalla. Niin sanottu virallinen työ voi olla jatkuvaa tai muutamia kuukausia kerrallaan tehtävää. Pappi on ns. kutsumusammatti eikä siitä varsinaisesti makseta palkkaa, sillä papin tulot ovat riippuvaisia seurakuntalaisten lahjoituksista. Työttömiä ovat lähinnä isovanhemmat, jotka ovat liian vanhoja eivätkä kykene töihin tai kotiäidit.

"... isoäidiltä puuttuu peukalo, eikä hän näe kunnolla. Isoäiti ei käy töissä, mutta pihalla kasvaa kaalia jota hän voi myydä pieniä eriä..."

Päiväkirjamerkintä 18.7.2011

Huoltajat voivat tehdä myös laittomia töitä perheen elättämiseksi. Monesti työttömyys tai työn etsiminen on vain yksi mahdollisista ongelmista.

"Perhe jota etsimme asuu slummissa. Äiti on nuori yksinhuoltajaäiti jolla on kolme lasta. Emme millään meinanneet löytää paikkaa ja kun löysimme, saimme kuulla että äiti on vankilassa. Lapset olivat sukulaistytön kanssa kotona kolmatta päivää... selvisi että äiti oli tehnyt laittomasti töitä, myynyt vihanneksia torilla ilman myyntilupaa."

Päiväkirjamerkintä 26.5.2011

Huoltajien työn ja elinkeinon perusteella lapset ja perheet ovat myös eriarvoisessa asemassa. Satunnaista työtä tekevä vanhempi voi joutua etsimään työtä useita tunteja päivässä, eikä työtä välttämättä ole joka päivä. Huoltajista 104 työllistää itsensä omalla yrityksellä tai maanviljelyllä. Yrittämiseen tarvitaan kuitenkin alkupääoma jota huoltajilla ei automaattisesti ole, eikä yrittäminen ole riskitöntä. Johtavan sosiaalityöntekijän mukaan he kuitenkin kannustavat huoltajia yrittämään ja aloittamaan pienestä, jotta yritystä voi tarvittaessa laajentaa. Sama yrittäjyyden asenne on havaittavissa varsinkin ammattikoulun käyneissä nuorissa. Heidän tavoitteenaan on

aloittaa oman yrityksen pyörittäminen. Ammattikoulusta valmistuville nuorille on Nakurun Lapset ry:n toimesta hankittu niin sanottu starttipaketti. Esim. parturi-kampaajiksi valmistuville starttipaketti sisältää hiustenkuivaajan, muotoilurullia, työvälineitä ja hiustenhoitotuotteita. Kummit voivat osallistua starttipaketin rahoittamiseen.



KUVA 8. Huoltajan myyntikoju

6.4 Koulut ja oppilaitokset

Haastattelujen perusteella kummiohjelmassa olevat lapset ovat pääsääntöisesti tyytyväisiä kouluihinsa. Osa lapsista toivoi pääsevänsä päiväkoulusta sisäoppilaitokseen, koska sisäoppilaitoksissa opetus on tehokkaampaa. Sisäoppilaitoksessa voi ennen ja jälkeen varsinaisen koulupäivän saada lisäopetusta, ja lapset myös tekevät siellä läksynsä paremmin kuin kotona. Sisäoppilaitoksessa lapsi voi keskittyä opiskeluun paremmin kuin kotona, koska koulussa ei ole häiriötekijöitä tai kotitöihin osallistumista. Lapsi saa sisäoppilaitoksessa myös säännöllisen ruuan, jota ei kaikissa perheissä välttämättä ole tarjolla. Sisäoppilaitoksissa opiskelevat nuoret olivat sitä mieltä, että tyttö- ja poikakoulut olivat parempia kuin sekakoulut. Tyttö- ja poikakouluissa häiriöte-

kijät (esim. vastakkainen sukupuoli) ovat minimissään ja voi keskittyä olennaiseen eli opiskeluun.

Myös päiväkouluilla on pyrkimys ruokaohjelmaan eli lounasmahdollisuuteen. Ruoka voi olla lapselle maksullinen tai jokin hyväntekeväisyysjärjestö on organisoinut ruokaohjelman ja tarjoaa ruuan koululle ja lapsille.

"Koulussa on ruokaohjelma. Sosiaalityöntekijä on sopinut koulun kanssa että ruoka maksetaan suoraan koululle. Ei ole mikään salaisuus että tyttöjen äiti on alkoholisti, näin ruoka menee tytöille, eikä esimerkiksi äidin juomiin."

Päiväkirjamerkintä 24.5.2011

Jos ruoka on maksullinen, lastenkoti pyrkii maksamaan maksun suoraan koululle eikä huoltajien kautta. Tällöin ruokamaksu on varmasti maksettu eikä mene esimerkiksi huoltajan omiin menoihin. Jos koulussa ei ole ruokaohjelmaa, lapsi tuo lounaan kotoa, käy lounastunnilla kotona syömässä tai ei syö päivän aikana mitään.

"... koulussa on samasta perheestä kaksi lasta, joista vain toinen on kummiohjelmassa. Koulussa on ruokaohjelma ja kummiohjelman kautta molemmille lapsille maksettiin kouluruokailu..."

Päiväkirjamerkintä 15.7.2011

Kuten kouluruokailun niin myös muiden kouluun liittyvien maksujen maksaminen tapahtuu lastenkodilta suoraan kouluille. Samoin lastenkodilta ostetaan lasten koulupuvut ja -kengät. Tällä ehkäistään kummirahan väärinkäyttöä. Esimerkkitapauksessa kouluruokailun maksaminen molemmille lapsille on mielestäni oikea menettely. Se on kokonaisvaltaista perheen ja yhteisön tukemista ja lasten kohtelua samanarvoisina.

Halvin mahdollinen koulumuoto on julkinen päiväkoulu, jossa opetus on ilmaista eli koulumaksua ei ole. Lapsista 59 käy julkista päiväkoulu. Yksityinen sisäoppilaitos (15 lasta) on kallein. Niissä maksetaan opetus, asuminen, ruoka, kirjat ja koemaksut, eli kaikki mahdollinen. On myös olemassa julkisia sisäoppilaitoksia ja yksityisiä päiväkouluja. Julkisessa sisäoppilaitoksessa opetus on edelleen ilmainen, mutta asuminen, ruoka, kirjat ja koemaksut ovat maksettavia. Haastatelluista lapsista julkisissa kou-

luissa on 115 ja päiväkouluissa 121, eli suuri osa lapsista saa halvimman mahdollisen opetuksen. Esikoulussa ja peruskoulussa yksityinen koulu on opetustasoltaan laadukkaampaa, mutta esimerkiksi lukiotasolla valtion lukiot ovat arvostetuimpia ja niiden opiskelijat pärjäävät parhaiten valtakunnallisissa testeissä.

”...tukemalla lapsen koulunkäyntiä tuetaan myös koulua, kun koulu saa lapsesta koulumaksun...”

Opettaja 40

Koulupäivän pituus vaihtelee alakoulussa maanantaista perjantaihin klo 7–13 ja yläkoulussa 7–17.30 välillä. Koulukohtaisesti opiskelua voi olla myös lauantaina klo 8–16. Koulupäivien välissä on lounastunti. Tukiopetus sijoittuu joko tuntia ennen koulua tai koulun jälkeen. Tuki- tai lisäopetus on aina maksullista. Pääsääntöisesti kävellen tehtävä koulumatka on keskimäärin 15 minuutista tuntiin. Kahdella haastatelluista tytöistä koulumatkan ajaksi kertyy päivittäin neljä tuntia kävellen. Molemmat tytöt halusivatkin sisäoppilaitokseen, koska koulun jälkeen he ovat yksinkertaisesti niin väsyneitä, etteivät jaksakaan enää auttaa kotona tai tehdä läksyjä. Pimeys iltaisin voi tehdä läksyjen teon mahdottomaksi.

”... lähden kävelemään kouluun kun on pimeää ja tulen pimeässä illalla takaisin, meillä ei aina ole varaa lamppuöljyyn, niin että saisin kotitehtävät tehtyä...”

Lapsi 104 (tyttö 12-vuotta)

Kotitehtävien tekemättä jättämisen perusteeksi ei riitä kotimatkan pituus tai se, että lapsen tullessa kotiin on jo pimeää eikä ole ollut varaa ostaa lamppuun öljyä, jolloin läksyjä ei yksinkertaisesti näe tehdä. Aamulla on sama ongelma pimeyden suhteen kuin illallakin. Aurinko nousee kuuden jälkeen aamulla ja laskee kuuden jälkeen illalla. Havaintopäiväkirjastani ilmenee, että kotitehtävien tekemättä jättäminen johtaa useimmiten fyysiseen rangaistukseen. Kenian lastensuojelulain mukaan lasta ei saa lyödä. Kuritusväkivalta on kuitenkin hyväksyttyä; läpsäisy, korvasta tai poskesta nipistäminen ja vääntäminen tai kepillä kämmeniin lyönti on yleisesti sallittua. Kuritusväkivaltaa käytetään kouluissa ja myös lastenkodeilla.

Haastatteluissa sekä huoltajat ja lapset painottivat koulunkäynnin tärkeyttä. Heillä oli ymmärrys siitä, että ilman koulunkäyntiä ja opintoja ei Keniassa ole minkäänlaista tulevaisuutta. Ilman opintoja ja koulutusta ei ole mahdollisuutta töihin ja ilman töitä ei voi auttaa perhettä tai yhteisöä. Lapsen opiskelu on perheen ja vanhempien vanhuuden turva. Ohjelmassa olevilla lapsilla ei välttämättä ole mahdollisuuksia opiskella ilman ohjelman tukea. Kummiohjelma mahdollistaa koulutuksen ja muutenkin tukee lasta ja perhettä arjessa. Lapset ymmärtävät tämän ja tekevät kovasti töitä koulumenestyksen eteen. Osa pidemmälle opiskelleista nuorista haluaa tulevaisuudessa auttaa muita lastenkodissa asuvia orpolapsia.

” Mikään ei ole niin tärkeää kuin koulutus. Tämän päivän ja tulevaisuuden Keniassa pärjää vain tiedon ja koulutuksen avulla.”

Huoltaja 26.

Haastatellut lapset ovat koulumenestykseltään keskiverto-oppilaita tai keskivertoa paremmin menestyviä oppilaita. Heidän tuloksensa olivat yli 250 pistettä, joka on yli puolet 500:sta eli maksimipisteistä. Koko maassa kahdeksannen luokan loppukokeiden keskiarvo oli vuonna 2005 yksityisissä kouluissa 291.53 ja julkisissa kouluissa 243.36 (Bold 2009).

Päiväkirjamerkintöjeni perusteella voin sanoa, että kaikki lapset tekevät töitä kotona koulun jälkeen, iltaisin tai viikonloppuisin. Lasten kotitöinä ovat lattian lakaisu ja pesu, ruuan laittaminen, polttopuiden ja veden hakeminen, pyykinpesu (vähintään oman koulupuvun peseminen), auttaminen mahdollisen maatilan hoidossa, eläinten hoito tai huoltajan auttaminen tämän työssä (esimerkiksi pakkaamalla tuotteita tai myymällä hedelmiä).

”...oikeastaan teen kotitöitä vain viikonloppuisin: talon siivoaminen, pyykin pesu ja joskus ruuan laitto...”

Lapsi 68 (tyttö 17-vuotta)

”...autan maatilantöissä, noudan veden, käyn kaupassa, autan naapureita tarvittaessa ja käyn heillekin kaupassa...”

Lapsi 116 (poika 10-vuotta)

Sosiaalityöntekijöiden ja vanhempien mukaan työnteko ja osallistuminen on tärkeää. Työtä tekemällä lapset oppivat kantamaan vastuuta. Tärkeintä on kuitenkin, että lapsi tuntee itsensä tärkeäksi ja luottaa itseensä.

Koulujen loma-aikana lapset tulevat lastenkodille ja kirjoittavat kummeilleen kirjeet. Samalla sosiaalityöntekijät keskustelevat lasten ja mahdollisesti huoltajien kanssa heidän sen hetkisestä tilanteestaan. Lapsille myös pakataan mukaan tarvikkeita seuraavalle lukukaudelle. Riippuen siitä ovatko lapset päiväkoulussa vai sisäoppilaitoksessa he saavat vessapaperia, saippuan, pyykinpesusaippuan, kenkälankkia ja harjan, hammastahnaa ja hammasharjan, pattereita, kyniä, kosteusvoidetta sekä vaatteita.

6.4.1 Koulujen haasteet ja mahdollisuudet

Koulurakennuksissa on käytetty samoja materiaaleja kuin taloissa, eli savea, kiviä tai tiiliä. Köyhillä alueilla, maaseudulla ja slummeissa koulut ovat vaatimattomia ja vastaavasti kaupungissa koulu voi olla hyvinkin moderni ja rakennuksena hyväkuntoinen.



KUVA 9. Ammattikoulu



KUVA 10. Koulu maaseudulla



KUVA 11. Hyvin varustellun koulun kirjasto

Haastateltujen opettajien mukaan suurimpia haasteita kouluilla oli koulumaksujen kerääminen, koulutuksesta putoavat lapset sekä koulutuksen arvostuksen puute. Varsinkin kouluilla, jotka toimivat köyhillä asuinalueilla tai slummeissa ovat nämä yleisiä ongelmia. Vaikka julkisen koulun opetus on ilmaista, kertyy koulusta huoltajille muita maksuja. Opettajien mukaan on vanhempia, joiden mielestä on tärkeämpää, että lapsi on töissä ja tienaa perheelle rahaa ja mahdollisuutta ruokaan kuin opiskelee. Opiskelua ei nähdä pitkän tähtäimen sijoituksena.

"...suurin ongelma pääopettajan mukaan on rahoituksen hankkiminen ja joidenkin oppilaiden välinpitämättömyys koulua kohtaan; aina ei vain jaksa, eikä kiinnosta tulla kouluun..."

Päiväkirjamerkintä 24.5.2011

Koulusta ja koulutuksen ulkopuolelle tipahtavat lapset ovat opettajien mielestä iso haaste. Koulupudokkaissa on enemmän tyttöjä kuin poikia. Koulusta putoamiseen on monia syitä esimerkiksi naimisiinmeno, raskaaksi tuleminen, muutto paikkakunnalta, työ tai kuukautiset. Vanhempien asenteet ja uskonto vaikuttavat tyttöjen koulutukseen.

"...koulun yhtenä tavoitteena on saada tytöt kouluun ja opetukseen, muslimivanhemmat eivät välttämättä halua kouluttaa tyttöjä..."

Päiväkirjamerkintä 23.5.2001

Vierailimme kouluissa, joissa on otettu käyttöön terveysideohjelma eli terveysiteiden jakaminen tytöille kuukautisten aikana. Pitkällä tähtäimellä ehkäistään koulunesteyksen heikentymistä ja koulusta putoamista, kun tytöt ovat koulussa myös kuukautisten aikana.

Alla olevan sitaatin mukainen koulu sijaitsee hyvin syrjässä maaseudulla ns. pusikoissa. Koulu on julkinen ja tällöin valtion pitäisi maksaa opettajien palkka. Valtion palkkaamien opettajien resurssit eivät kuitenkaan riitä. Koulu on palkannut lisäopettajia, joiden palkat maksavat vanhemmat. Vanhempien maksamien opettajien palkat ovat kuitenkin pienemmät ja opettajien vaihtuvuus on suurta. Lapset kulkevat koulumatkat kävellen, ja matkan varrella voi olla monia vaaratekijöitä esim. villieläimiä tai joki.

"... ongelmiksi opettaja sanoi työntekijöiden vaihtuvuuden, jolloin koulu ei pääse kehittymään, opetuksen taso laskee ja ihmiset (oppilaat ja opettajat) eivät sitoudu kouluun. Ongelmana opettaja näkee myös koulun sijainnin, jotkut lapset tulevat kaukaa noin tunnin kävelymatkan päästä, tietä ei välttämättä ole ja koulumatkalla voi olla puhveleita..."

Päiväkirjamerkintä 25.4.2011



KUVA 12. Katunäkymä kaupungin asuinalueella sijaitsevan koulun portilta

Koulujen koko vaihtelee paljon riippuen myös siitä, onko koulu yksityinen vai julkinen. Julkiset koulut ovat pääsääntöisesti isompia, mutta niissä on vähemmän opettajia. Tällöin opetuksen taso laskee. Koululuokassa voi ikäryhmästä riippuen olla keskimäärin 20–80 lasta ja yksi opettaja.

”Julkinen koulu, jossa on 2270 oppilasta ja 47 opettajaa. Rehtori kertoi koulun ongelmina olevan tilaongelma, ulkona oli kaksi luokkaa Unicefin teltoissa... vahvuutena rehtori piti riittävää opettajamäärää ja että heidän palkan maksaa valtio. Lähettyvillä ei myöskään ole toista julkista koulua...”

Päiväkirjamerkintä 23.5.2011

”...yksityinen koulu jossa oli 454 oppilasta ja 32 opettajaa... ...Koulun yhtenä tavoitteena on saada tytöt kouluun ja opetukseen, islamilaiset vanhemmat eivät välttämättä halua kouluttaa tyttöjä...”

Päiväkirjamerkintä 23.5.2011



KUVA 13. Yksityisen esikoulun oppilaat yhdessä luokkahuoneessa



KUVA 14. Slummikoulun luokka

6.5 Lapsen ääni

Lastensuojelulain mukaan lapsella on oikeus sanoa mielipiteensä koskien häntä itseään ja mielipide on otettava huomioon huomioiden lapsen ikä ja kypsyyt. (Odongo 2003). Esimerkiksi 14-vuotias saa adoptoitaessa päättää, haluaako hän adoptoitavaksi kyseiseen perheeseen ja voi siis kieltäytyä adoptiosta (Policy Statement 2011.) Pääsääntöisesti 12-vuotta on ikä, jolloin lapsi ymmärtää itseään koskevat päätökset ja sen, mitä hän itse on tehnyt tai on tekemässä.

Lapsen ääni nousee myös haastatteluissa esille. Lapset osallistuvat kykyjensä mukaan perheiden ja yhteisöjen neuvotteluihin. Perhe- tai yhteisöneuvottelu on paikka, jossa käsitellään perheen tai yhteisön yhteisiä asioita. Yhteisiä asioita ovat käytännössä kaikki asiat, jotka liittyvät perheeseen. Esimerkiksi työ, opiskelu, raha-asiat, asuminen, terveydenhuolto tai ruoka. Perheneuvottelussa kuullaan kaikkia perheenjäseniä, ja yhteisö tekee yhdessä päätökset.

”...koulunkäynti on rankkaa, koulussa ei ole tietokoneita mitä käyttää ja kaikki opiskellaan englanniksi. Olisi hyvä oppia myös muita kieliä ja saada koululle kenttä, jossa voisi pelata jalkapalloa...”

15-vuotias tyttö

Lapset ymmärtävät koulunkäynnin tärkeyden ja heillä on tavoitteita ja haaveita koulutuksen suhteen. Aina tavoitteet eivät kuitenkaan ole realistisia.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Koen opinnäytetyöni olleen hyvin mielenkiintoinen ja tärkeä. Oli silmiä avaavaa päästä tutustumaan kummiohjelmassa oleviin lapsiin ja heidän perheisiinsä. Koti- ja koulukäynnit tukivat haastatteluja, eikä haastattelujen toteuttaminen lastenkodilta käsin olisi tuottanut niin kattavaa aineistoa. Laaja aineisto toi omat haasteensa työn tekemiseen. Haastattelujen suhteuttaminen teoriaan avasi ymmärrystä käytännössä.

Opinnäytetyöni tavoitteena oli kuvata kansainvälistä kummitoimintaa, sen roolia ja merkitystä kummitoimintaan osallistuvien lasten näkökulmasta kenialaisessa kontekstissa sekä lastenkodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten elinoloja. Opinnäytetyönsäni nostin esiin järjestöjä, jotka tekevät kansainvälistä kummitoimintaa keskittyen Nakurun Lapset ry:n ja Arap Moi Children’s Home:n yhteistyöhön. Käyttämäni aineisto on laaja, mutta Kenian väkilukuun suhteutettuna pieni. Kummitoiminnan rooli kansainvälisessä kehitysyhteistyössä on näkyvä ja sen esiin nostaminen ja vielä näkyvämmäksi tekeminen on tärkeää. Kummitoiminta on ruohonjuuritason kehitysyhteistyötä ja näkyy suorana kontaktina kummilapsen ja kummin välillä. Kansainvälinen kummitoiminta edistää Kenian lastensuojelulain sekä YK:n lapsen oikeuksien sopi-

muksen toteutumista esimerkiksi lapsen oikeutena kotiin, koulutukseen tai suojeluun väkivallalta. Lapsella, joka elää ilman perhettään, on oikeus saada erityistä tukea ja suojelua huomioiden hänen etninen, uskonnollinen ja kielellinen taustansa. Kummiohjelmassa pyritään sijoittamaan lapset perheisiin, jotka kykenevät huomioimaan edellä mainitut taustat.

Kenian lastensuojelulain mukaan lapsille ensimmäinen sijoitusvaihtoehto oman perheen jälkeen on sukulaisperhe. Lapsen identiteetin kannalta on tärkeää pystyä selvittämään omia juuriaan ja taustojaan. Kenialainen perhekäsitys on laaja ja perheeseen kuuluu koko lähisuku. Lapsen mahdollisuus puhua perheestä, vaikka se ei olisikaan ydinperhe vahvistaa lapsen identiteettiä ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Lastensuojelulaitoslasten vaarana on laitostuminen, jonka jälkeen eläminen ilman tukea voi vaikeutua.

Nakurun Lapset ry:n kautta kummit rahoittavat 383 lapsen koulun käyntiä ja elämää. Määrä tuntuu pieneltä, jos sitä vertaa miljooniin avun tarvisijoihin tai isojen organisaatioiden kummilapsimäärään. Näkisinkin, että tärkeintä ei ole järjestö vaan luotettavan ja laadukasta työtä tekevien kummijärjestöjen toiminta ylipäätään. Yhteistyö kummijärjestöjen välillä on myös huomioitavaa, sillä järjestöt kuitenkin toimivat saman asian edistämiseksi ja lapsen etua ajatellen. Kummitoiminnassa mukana oleville lapsille tuki on kirjaimellisesti elintärkeä ja heillä on suuri etuoikeus olla mukana ohjelmassa. Kummilapsilla on kaikki hyvin, jos vertaa siihen prosentuaaliseen osuuteen lapsia, jotka elävät ilman mitään tukea esimerkiksi päihdeongelmaisina katulapsina. Kummit ja kummijärjestöt tekevät tärkeää työtä.

Yhtenä opinnäytetyön tavoitteista oli selvittää perheisiin sijoitettujen lasten asemaa sekä kummitoiminnan merkitystä lasten ja perheiden elämässä. Kummiohjelma mahdollistaa koulunkäynnin myös niille lapsille, joille se ei ilman tukea olisi mahdollista. Lasten ja perheiden saama tuki ei ole pelkästään taloudellista, vaan henkinen tuki ja ohjaus sosiaalityöntekijöiltä on suuressa arvossa. Perheestä yhdenkin lapsen saaminen kummiohjelmaan tukee koko perhettä. Perheisiin sijoitetut lapset puhuttelevat huoltajia vanhempina, ja se on mielestäni yksi osoitus heidän kotiutumisestaan. Sosiaalityöntekijät tekevät tarkkaa ja raskasta taustaselvitystä ennen kuin lapsi sijoi-

tetaan perheeseen. Lapsen ja tulevan huoltajan yhteyttä vahvistetaan tapaamisilla ennen lopullista sijoitusta. Myös lapsen mielipidettä perhesijoitukseen kysytään: jos lapsi ei halua perheeseen, sijoitus ei toteudu. Lastenkoti toimii lasten parasta ajatellen.

Aineistosta nousi esille kummiohjelmassa olevien lasten keskinäinen epätasa-arvo. Lasten perheissä ja perheiden taloudellisessa tilanteessa voi olla suuriakin eroja. Myös lasten kouluissa on suuria eroja. Mielestäni sisäoppilaitos loisi lapsille tasarvoisemmat lähtökohdat opiskeluun. Nostaisiko tämä kummimaksun niin korkealle, että se vaikeuttaisi kummien saamista mukaan toimintaan? Onko lähtökohtaisesti kuitenkin parempi, että lapsilla on mahdollisuus ylipäättään opiskella? Kummitoiminnan kehittämisen näkökulmasta olisi selvitettävä lisääntyisikö lasten tasa-arvo, jos kaikki lapset opiskelisivat sisäoppilaitoksissa. Sisäoppilaitoksissa lapset saavat varmasti joka päivä myös ruuan, asumisen ja huolenpidon. Lapsen ollessa sisäoppilaitoksissa tuki perheelle on vähäisempää. Toisaalta perheessä on silloin yksi lapsi vähemmän ruokittavana ja vaetetettavana.

Lasten näkökulma ja ääni kuuluu sekä näkyy opinnäytetyössä. Keniassa lapsen äänen kuuluviin saaminen kaikilla lasta koskevilla sektoreilla vaatii kuitenkin pitkäkestoista ja järjestelmällistä työtä. Kummitoiminnalla pystytään huomioimaan ja lisäämään lastensuojelun tärkeyden ymmärrystä sekä kansainvälisesti että paikallisestikin. Lasten äänen kuuluviin saamiseksi tarvitaan kanavia, resursseja ja mediaa.

Omien havaintojen perusteella kummitoiminnassa esiintyy sama ilmiö kuin muutenkin sosiaalityönkentällä. Yksittäinen ihminen ei voi pelastaa koko maailmaa tai kaikkia apua tarvitsevia ihmisiä, mutta yhden ihmisen auttamisen kerrannaisvaikutukset voivat olla suuret. Kummitoiminnan kautta voi auttaa yhtä lasta ja lapsen perhettä. Kummitoiminta ei jää pelkästään kehitysyhteistyöksi vaan kummilapset, jotka ovat itse jossain vaiheessa tulleet autetuiksi, haluavat itsekin auttaa toisia lapsia,

”...haluan opiskella, että saan hyvän työpaikan, että voin auttaa toisia samassa asemassa olevia lapsia (orpoja)”.

20-vuotias poika

Mahdollisista jatkotutkimuskohteista esille nousi ehdotus, jossa selvitetään millaiset ihmiset ovat mukana kansainvälisessä kummitoiminnassa ja millä perusteella he lähtevät mukaan. Syyt voivat olla hyvin henkilökohtaisia, jopa itsekkäitä ja toisaalta hyvin pyyteetöntä toisten auttamista. Tällä tutkimuksella olisi kummijärjestöille myös niin sanottua markkina-arvoa esimerkiksi kartoitettaessa mahdollisia uusia kummeja tai kummirahan summaa. Toisena tutkimuskohteena nostaisin esille kummiohjelmassa olevien lasten tasa-arvon, lisääntyisikö tasa-arvo, jos kaikki lapset opiskelisivat sisäoppilaitoksissa, tai onko edes mahdollista, että kaikki lapset opiskelisivat sisäoppilaitoksissa.

8 LÄHTEET

Adhengo, B. 2010. Rights of a child in Kenya. International Humanist and Ethical Union. Viitattu 5.8.2012. <http://www.iheu.org/rights-child-kenya>

Background Report. n.d. Child Welfare Society of Kenya – Nakuru Branch. Arap Moi Children's Home. Nakuru, Kenya.

Bold, T., Mwabu, G., Kimenyi, M. ja Sandefur, J. 2009. Free Primary Education in Kenya: Enrolment, Achievement and Local Accountability. Viitattu 5.8.2012.

www.iig.ox.ac.uk/output/presentations/pdfs/12a-randomized-eval-policies-kenya-presentation-01.pdf

Choosing and estimating a Poverty Line. 2011. World Bank.

<http://web.worldbank.org>, topics, poverty, poverty analysis, measuring poverty

Countries and areas Kenya. 2012. United Nations Statistics Division. Viitattu 1.8.2012.

<http://data.un.org/CountryProfile.aspx?crName=kenya>

County Urbanization. 2009. Kenya Open Data. Viitattu 5.8.2012.

<https://opendata.go.ke/Population/County-Urbanization-2009/suzn-eydp>

Dangerous Delay, The cost of late response to early warnings in the 2011 drought in the Horn of Africa. 2012. Safe the Children & Oxfam. 18.1.2012. Viitattu 20.1.2012

[Dp-dangerous-delay-horn-africa-drought-180112-embargo-en.pdf](http://www.dangerous-delay-horn-africa-drought-180112-embargo-en.pdf)

Fida pähkinänkuoressa. n.d. Viitattu 7.8.2012. <http://www.fida.info>, tietoa fidasta, fida pähkinänkuoressa

HIV ja köyhyys kurittavat Keniaa. 2012. Ulkoministeriön kehitysviestintä. Glo-

bal.finland kehityskysymykset ja globaalikasvatus. Päivitetty 13.7.2012. Viitattu

13.8.2012. <http://global.finland.fi>, maat, pitkäaikaiset yhteistyömaat, kenia, kehityksen haasteet

Immonen, M. 2012. Suomen Lähetysseuran kehitystyöohjelman vuosiraportti 2011.

Viitattu 15.9.2012. <http://www.suomenlahetykseura.fi>, työmme, kehitysyhteistyö, kehitysyhteistyöraportti 2011

Kaiken maailman kummit. 2005. Tietoa kummijärjestöistä Suomessa. Toim. Laine, P.

& Saares, P. Kehitysyhteistyön palvelukeskus Kepa ry:n kummiopas. Viitattu

19.8.2012. <http://www.kepa.fi/julkaisut/julkaisusarjat/6571>

Kehitysyhteistyö. n.d. World Vision. Viitattu 6.8.2012. <http://www.worldvision.fi>,

kehitysyhteistyö

Kehitysyhteistyöhankkeet. 2009. Nakurun Lapset. Viitattu 13.8.2012.

<http://www.nakurunlapset.fi>, yhdistys ja toiminta, kehitysyhteistyöhankkeet

Kenia. 2012. Maat ja alueet. Ulkoasiainministeriön internetsivut. Päivitetty 4.7.2012. Viitattu 15.8.2012. <http://formin.finland.fi>, maat ja alueet, maat A-Z, Kenia

Kenian raskas poliittinen kevät. 2011. Suomen suurlähetystön raportti 28.6.2011. Ulkoasiainministeriön sivusto. Viitattu 11.8.2012. <http://formin.finland.fi/public/default.aspx?contentid=223971>

Kenian väestö kasvaa miljoonalla ihmisellä vuodessa. 2010. Suomen suurlähetystön raportti 23.9.2010. Ulkoasiain ministeriön internetsivut. Viitattu 15.8.2012. <http://formin.finland.fi/public/default.aspx?contentid=201149&nodeid=15641&contentlan=1&culture=fi-FI>

Kenya. n.d. The World Factbook. Central Intelligence Agency verkkosivut. Viitattu 1.8.2012. <https://www.cia.gov>, library, publications, the world factbook, kenya

Kenya profile. 2011. News Africa. British Broadcasting Corporation sivusto. Viitattu 20.1.2012. <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-13681342>

Kenya Statistics. n.d. Info by Country Unicef. Viitattu 11.8.2012. http://www.unicef.org/infobycountry/kenya_statistics.html

Kotimaan toiminta. n.d. Plan Suomi Säätiö. Viitattu 8.8.2012. www.plan.fi, mitä plan tekee, kotimaan toiminta

Kummilapsityö n.d. Fida International. Viitattu 7.8.2012. <http://www.fida.info>, työmme, kummilapsityö

Lehto, M. 2011. Suomen suurlähetystö. Kv-rikostuomioistuin ottaa pian kantaa vuoden 2007 vaaliväkivaltaan – murtuuko Kenian rankaisemattomuus. Ulkoministeriön internetsivut. Viitattu 11.8.2012. <http://formin.finland.fi/public/default.aspx?contentid=235167&nodeid=15148&contentlan=1&culture=fi-FI>

Metsä-Tokila, P. 2012. Afrikan sarven kriisi Somaliassa ja Keniassa heinä-elokuussa 2011. Ulkoasiainministeriön internetsivut. Uutiset 1.2.2012. Viitattu 11.8.2012. <http://formin.finland.fi/public/default.aspx?contentid=239841>

Mitä se maksaa? 2009. Nakurun Lapset. Viitattu 13.8.2012. <http://www.nakurunlapset.fi>, tule mukaan, ryhdy kummiksi, mitä se maksaa?

National Hospital Insurance Fund. 2013. Joint Learning Network. Viitattu 14.1.2013. <http://jointlearningnetwork.org/content/national-hospital-insurance-fund-nhif>

National Social Security Fund Kenya. 2012. Viitattu 11.8.2012. <http://www.nssf.or.ke/>

Odongo, G. 2006. How Children's Voices are Heard in Child Protective Proceedings. Representing Childrens Worldwide. Viitattu 7.8.2012.

<http://www.law.yale.edu/rcw/rcw/jurisdictions/afe/kenya/frontpage.htm>

Orao, A. 2004. Child abuse rampant despite new law. News from Africa. Viitattu 6.8.2012 http://www.newsfromafrica.org/newsfromafrica/articles/art_5523.html

Overview SOS Kenya. n.d. SOS Children's Village Kenya. Viitattu 7.8.2012. <http://www.sos-childrensvillageskenya.org>, overview SOS kenya

Plan Kenya. n.d. Plan International. Viitattu 8.8.2012. <http://www.plan.fi>, where we work, plan africa, plan kenya

Plan ryhdy kummiksi. n.d. Plan Suomi Säätiö. Viitattu 8.8.2012. www.plan.fi, ryhdy kummiksi

Policy Statement. 2011. Child Welfare Society of Kenya. Arap Moi Children's Home. Nakuru, Kenya.

Politicians welcome ruling on polls date. 2012. Daily Nation artikkeli 31.7.2012. Viitattu 1.8.2012. <http://www.nation.co.ke/News/Politicians+welcome+ruling+on+polls+date/-/1056/1468062/-/ro03oy/-/index.html>

Post Election Violence Humanitarian Assistance. 2011. Kenya Red Cross. https://www.kenyaredcross.org/index.php?option=com_content&view=article&id=284&Itemid=156

Profile of Divisions. n.d. County Council of Nakuru. Viitattu 5.8.2012. <http://www.nakurucounty.or.ke>, information on profiles of divisions

Rahoitus. 2009. Nakurun Lapset. Viitattu 13.8.2012. <http://www.nakurunlapset.fi>, yhdistys ja toiminta, rahoitus

Ravallion, M. 2010. World Bank's \$1.25/day poverty measure- countering the latest criticisms. World Bank. Viitattu 11.8.2012. <http://econ.worldbank.org>, data&research, research, world bank's \$1.25/day poverty measure- countering the latest criticisms.

Report from OHCHR Fact-finding Mission to Kenya, 6-28 February 2008. 2008. Report on post-election violence in Kenya – UN Human Right Team. United Nations. Viitattu 11.8.2012. <http://blog.ushahidi.com>, 2008, page 3, report on post-election violence in kenya – UN Human Right Team

Ryhdy kummiksi. 2011. Suomen Lähetysseuran sivusto. Viitattu 6.8.2012. <http://www.suomenlahetykseura.fi>, ryhdy kummiksi, usein kysyttyä kummiudesta

Ryhdy kummiksi. 2009. Nakurun Lapset. Viitattu 13.8.2012. <http://www.nakurunlapset.fi>, tule mukaan, ryhdy kummiksi

State of the world's cities. 2006. UN-HABITAT. Viitattu 21.8.2012.
www.unhabitat.org/documents/media_centre/.../SOWCR%205.pdf

The Children Act Cap 586. n.d. Ministry of Home Affairs. Childrens Department. Laws of Kenya.

Tietoa SOS-Lapsikylästä. n.d. SOS-Lapsikylän sivusto. Viitattu 7.8.2012.
<http://www.sos-lapsikyla.fi>, tietoa sos-lapsikylästä

Toimintakertomus 2011. Nakurun Lapset. Viitattu 13.8.2012.
<http://www.nakurunlapset.fi>, yhdistys ja toiminta, toiminnan tavoitteet, vuoden 2011 toimintakertomus

Toimintasuunnitelma 2012. Nakurun Lapset. Viitattu 13.8.2012.
<http://www.nakurunlapset.fi>, yhdistys ja toiminta, toiminnan tavoitteet, vuoden 2012 toimintasuunnitelma

Tue jatko-opiskelijaa. 2009. Nakurun Lapset. Viitattu 13.8.2012.
<http://www.nakurunlapset.fi>, tule mukaan, tue jatko-opiskelijaa

Tulisitko kummiksi. n.d. World Vision Viitattu 6.8.2012. <http://www.worldvision.fi>, kummi-info, tulisitko kummiksi

Työpaikat. 2011. Suomen Lähetysseuran sivusto. Viitattu 15.9.2012.
<http://www.suomenlahetykseura.fi>, suomen lähetysseura, työpaikat

Work Hours, Overtime and Paid Public Holidays in Kenya. 2012. Central Organisation of Trade Unions – COTU –Kenya. Wage Indicator Foundation. Viitattu 11.8.2012.
<http://www.mywage.org/kenya/home>, labour laws, work hours and overtime, overtime paid public holidays

Yhdistys ja Toiminta. 2009. Nakurun Lapset. Viitattu 13.8.2012.
<http://www.nakurunlapset.fi>, yhdistys ja toiminta

Yhteistyökumppanit. 2009. Nakurun Lapset. Viitattu 13.8.2012.
<http://www.nakurunlapset.fi>, yhdistys ja toiminta, yhteistyökumppanit

Yhteydenpito. 2009. Nakurun Lapset. Viitattu 13.8.2012.
<http://www.nakurunlapset.fi>, tule mukaan, ryhdy kummiksi, yhteydenpito

9 LIITTEET

9.1 Liite 1. YK:n lapsen oikeuksien sopimus lyhennettynä

1. Jokainen alle 18-vuotias on lapsi.
2. Lapsen oikeudet kuuluvat jokaiselle lapselle. Lasta ei saa syrjiä hänen tai hänen vanhempiensa ulkonäön, alkuperän, mielipiteiden tai muiden ominaisuuksien vuoksi.
3. Lasta koskevia päätöksiä tehtäessä on aina ensimmäiseksi otettava huomioon lapsen etu.
4. Valtion on toteutettava Lapsen oikeuksien sopimuksen määräämät oikeudet.
5. Valtion on kunnioitettava vanhempien tai muiden lapsen huoltajien vastuuta, oikeuksia ja velvollisuuksia lapsen kasvatuksessa.
6. Jokaisella lapsella on oikeus elämään. Valtion on taattava mahdollisimman hyvät edellytykset lapsen henkiinjäämiselle ja kehitykselle.
7. Jokainen lapsi on rekisteröitävä heti syntymän jälkeen. Syntyneellä lapsella on oikeus nimeen ja kansalaisuuteen sekä, mikäli mahdollista, oikeus tuntea vanhempiensa ja olla heidän hoidettavanaan.
8. Lapsella on oikeus säilyttää henkilöllisyytensä, kansalaisuutensa, nimensä ja sukulaissuhteensa.
9. Lapsella on lähtökohtaisesti oikeus elää vanhempiensa kanssa, jos hänellä on hyvä ja turvallista olla heidän kanssaan. Vanhemmistaan erossa asuvalla lapsella on oikeus tavata ja pitää säännöllisesti yhteyttä kumpaankin vanhempansa. Tapaaminen voidaan estää, jos se on lapsen edun vastaista.
10. Jos lapsi ja hänen vanhempansa joutuvat eri valtioihin, on valtion velvollisuus käsitellä hakemus perheen jälleenyhdistämiseksi myönteisesti ja viivyttämättä.
11. Valtioiden on estettävä lasten laittomat kuljetukset maasta.
12. Lapsella on oikeus ilmaista omat mielipiteensä kaikissa itseään koskevissa asioissa ja ne on otettava huomioon lapsen iän ja kehitystason mukaisesti.
13. Lapsella on oikeus ilmaista mielipiteensä, kunhan ne eivät loukkaa muiden oikeuksia. Lapsella on oikeus saada tietoa.
14. Lapsella on oikeus ajatuksen-, omantunnon- ja uskonnonvapauteen. Valtion tulee kunnioittaa vanhempien lapselle antamaa ohjausta tämän oikeuden käyttämisessä.
15. Lapsilla on oikeus järjestäytyä ja toimia yhdistyksissä.

16. Lapsella on oikeus yksityisyyteen, kotirauhaan ja kirjesalaisuuteen. Hänen kunniansa tai mainettaan ei saa halventaa.
17. Lapsella on oikeus saada tietoa esim. television, radion ja lehtien välityksellä. Valtiolta on velvollisuus rohkaista tiedotusvälineitä tuottamaan lapsen hyvinvointia ja kehitystä tukevaa aineistoa. Lasta tulee suojella hänen hyvinvointinsa kannalta vahingolliselta aineistolta.
18. Vanhemmilla on ensisijainen ja yhteinen vastuu lapsen kasvatuksesta ja kehityksestä lapsen edun mukaisesti. Valtion on tuettava vanhempia lasten kasvatuksessa.
19. Lasta on suojeltava kaikelta väkivallalta, välinpitämättömältä kohtelulta ja hyväksikäytöltä.
20. Lapsella, joka ei voi elää perheensä kanssa, on oikeus saada valtiolta erityistä suojelua ja tukea. Tällöin on kiinnitettävä huomiota lapsen kasvatuksen jatkuvuuteen sekä lapsen etniseen, uskonnolliseen ja kielelliseen taustaan.
21. Lapsi voidaan adoptoida, jos se on lapsen kannalta paras vaihtoehto.
22. Valtion tulee suojella pakolaislapsia ja huolehtia heidän tässä sopimuksessakin luettujen oikeuksiensa toteutumisesta.
23. Vammaisen lapsen erityistarpeet tulee huomioida ja hänen tulee saada nauttia täysipainoisesta ja hyvästä elämästä.
24. Lapsella on oikeus elää mahdollisimman terveenä ja saada tarvittaessa hoitoa.
25. Kodin ulkopuolelle sijoitetun lapsen hoito ja sijoituksen perusteet tulee tarkistaa ajoittain.
26. Lapsella on oikeus sosiaaliturvaan.
27. Lapsella on oikeus hänen ruumiillisen, henkisen, hengellisen, moraalisen ja sosiaalisen kehityksensä kannalta riittävään elintasoon.
28. Lapsella on oikeus käydä ilmaiseksi peruskoulua. Valtion on edistettävä toisen asteen koulutusta ja opinto-ohjausta sekä ehkäistävä koulunkäynnin keskeyttämistä.
29. Koulutuksen tulee kehittää lapsen kykyjä, ihmisoikeuksien, lapsen vanhempien sekä oman ja muiden kulttuurien kunnioittamista sekä suvaitsevaisuutta.
30. Vähemmistöryhmään tai alkuperäiskansaansa kuuluvalla lapsella on oikeus ryhmänsä kulttuuriin, uskontoon ja kieleen.
31. Lapsella on oikeus lepoon, leikkiin ja vapaa-aikaan sekä taide- ja kulttuurielämään.
32. Lapsella ei saa teettää työtä, joka haittaa hänen opintojaan tai vahingoittaa hä-

nen terveyttään tai kehitystään.

33. Lasta on suojeltava huumeidenkäytöltä.

34. Lasta on suojeltava kaikenlaiselta seksuaaliselta hyväksikäytöltä.

35. Valtioiden on estettävä lapsikauppa.

36. Lasta on suojeltava kaikelta hyväksikäytöltä.

37. Lasta ei saa kiduttaa. Lasta ei saa rankaista julmalla tai halventavalla tavalla. Lapsen vangitsemista on käytettävä vasta viimeisenä keinona ja tällöin lasta on kohdeltava inhimillisesti ja hänen ikänsä huomioiden.

38. Alle 18-vuotiasta ei saa värvätä armeijaan eikä hän saa osallistua sodankäyntiin. Aseellisissa selkkauksissa on suojeltava lapsia. (Ikäraja nostettu lisäpöytäkirjassa viidestätoista kahdeksaantoista vuoteen.)

39. Väärinkäytösten uhriksi joutunutta lasta on autettava toipumaan ja hänen sopeutumistaan yhteiskuntaan on edistettävä.

40. Lakia rikkonutta tai siitä epäiltyä lasta on kohdeltava hänen ihmisarvoaan kunnioittaen ja hänen ikänsä huomioon ottaen.

41. Jos valtion kansallinen lainsäädäntö turvaa lapselle paremmat oikeudet kuin tämä sopimus, sitä on noudatettava.

42. Valtion tulee huolehtia, että kaikki kansalaiset tuntevat lapsen oikeudet.

43. Tämän sopimuksen noudattamista valvoo YK:n lapsen oikeuksien komitea.

44. Valtioilla on velvollisuus raportoida säännöllisesti lapsen oikeuksien toteutumisesta.

45. Erityisjärjestöillä, UNICEF:illä ja muilla YK:n elimillä on oikeus ja velvollisuus arvioida ja edistää sopimuksen täytäntöönpanoa.

46. – 54. Nämä artikkelit koskevat sopimukseen liittymistä, sen voimaantuloa ja muutoksia.

Löydettävissä Unicefin internet -sivuilta: http://www.unicef.fi/LOS_lyhyt

9.2 Liite 2. Suomalaisten kummilapsijärjestöjen yhteinen eettinen ohjeisto

Tarkoitus

Seuraavien eettisten ohjeiden tarkoituksena on luoda suomalaisille kummijärjestöille yhteiset toimintaperiaatteet, jotka edistävät lasten perusoikeuksia sekä painottavat lasten henkisen ja fyysisen koskemattomuuden kunnioittamista kummilapsitoiminnassa.

Allekirjoittaneet suomalaiset kummilapsijärjestöt haluavat tällä ohjeistolla edesauttaa lasta kunnioittavan yhteyden muodostumista kummin ja lapsen välille. Nämä ohjeet koskevat suomalaisten järjestöjen työntekijöitä, kummeja, vapaaehtoisia sekä muita työmme kautta lapsiin yhteydessä olevia ihmisiä.

Kummitoiminnan perusta

Kaiken kummitoiminnan pohjana on YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus, johon kummijärjestöt ovat sitoutuneet. Sopimuksen artiklassa 3 todetaan: ”Kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu (Best Interest of a Child).”

Lähes kaikki maailman valtiot ovat allekirjoittaneet sopimuksen, mutta silti lasten oikeuksia rikotaan jatkuvasti. Muun muassa lasten käyttäminen sotilaina, lapsiprostitutio tai lapsityövoiman käyttö esimerkiksi huumerikollisuudessa turmelevat lapsen fyysistä ja henkistä kehitystä. Kummilapsityö on yksi tapa tehdä kehitysyhteistyötä. Työn keskeinen ajatus on konkreettisella tavalla huomioida erityisesti lasten asemaa ja oikeuksia niin Suomessa kuin yhteistyökumppanien maissa.

Menettelytapaohjeet

Allekirjoittaneet järjestöt ovat sitoutuneet noudattamaan omassa työssään seuraavia periaatteita:

1. Kummilapsityön tavoitteena on parantaa lapsen koko elinympäristöä. Näin voidaan auttaa parhaiten myös yksittäistä lasta.

2. Kummitoimintaan kuuluu olennaisena osana kummin mahdollisuus yhteydenpitoon lapsen tai kummikohteen kanssa. Kummisuhteessa on kuitenkin tärkeää muistaa, että lapset ovat ensisijaisesti yhteisöjensä ja perheidensä jäseniä. Lapset asuvat köyhissä oloissa, joten on tärkeää, että yksi lapsi ei joudu erityisasemaan saamiensa kummilahjojen takia.

Tämä aiheuttaa helposti kateutta muissa lapsissa ja kummilapsi sekä pahimmassa tapauksessa koko perhe voi joutua sosiaalisesti eristyksiin. Tämän seikan takia kummilapsijärjestöillä on tietyt perusohjeet ja suositukset kummien kirjeenvaihdosta ja lahjojen lähettämistä. Näiden ohjeiden toteutumista kummijärjestöillä on myös velvollisuus valvoa.

3. Samoin asetetaan sääntöjä myös taloudelliselle avulle, jota annetaan yhdelle lapselle, varsinkin silloin, kun on kysymys rahallisesta avusta.

4. Kummien ja lasten välinen kirjeenvaihto kulkee järjestön tai paikallisten yhteistyökumppanien kautta, koska kummijärjestöillä on vastuu yhteydenpidosta. Turvataksemme projektimme lasten koskemattomuuden ja edun emme luovuta lasten osoitetietoja kummeille emmekä kummien osoitetietoja lapsille tai heidän perheilleen ilman asianosaisten suostumusta.

5. Lapsen fyysisen koskemattomuuden rikkominen on pahin lapsen etua vahingoittava asia (Lasten oikeuksien sopimus, artikla 19). Erytystä huolellisuutta noudatetaan kummitoiminnassa mukana olevien työntekijöiden, harjoittelijoiden, vapaaehtoisten ja hallinnon edustajien valinnassa, jotta mahdolliselta lasten hyväksikäytöltä kaikissa tapauksissa vältyttäisiin.

Nämä eettiset ohjeet koskevat myös mahdollisia kummivierailuja kohdemaihin seuraavalla tavalla:

1. Kummimatkasta on aina hyvissä ajoin ennen matkaa ilmoitettava Suomessa toimivalle järjestölle.

2. Kummin ja kummilapsen turvallisuuden takaamiseksi kummilla ei ole oikeutta omatoimisesti hoitaa vierailua. Lapsen tapaamisesta on aina sovittava paikallisen järjestön kanssa.

Näillä toimenpiteillä järjestöt pyrkivät suojaamaan projektien piiriin kuuluvien lasten fyysistä ja henkistä tasapainoa ja turvaamaan heidän yhteisöjensä sosiaalisia rakenteita. Kummisuhteessa on tärkeää muistaa kulttuurierot ja erilaiset maailmankuvat. Järjestöt tekevät yhteistyötä ja seuraavat näiden periaatteiden toteutumista.

Löydettävissä: Kummiopas 2005. Sivut 6-7. Kepan internet –sivuilta <http://www.kepa.fi/tiedostot/julkaisut/kummiopas-2005.pdf>

9.3 Liite 3. Haastattelurunko

Tausta:

Nimi
Ikä
Luokka-aste
Koulu
Miksi lapset ovat huoltajilla
Miksi ohjelmassa
Kuinka kauan ovat olleet ohjelmassa

Koulu:

Onko koulu yksityinen vai julkinen
Koulun koko
Mikä on lapsen koulumenestys
Miten lapsi viihtyy koulussa
Koulumatkan pituus
Onko kouluun liittyviä ongelmia
Mikä on koulussa parasta
Mieluisin ja vaikein kouluaine
Miten ruokailu on koulussa järjestetty

Kotitilanne:

Onko koti vuokratalo (paljonko on vuokra) vai oma
Minkäkokoinen tontti
Jos on viljelyä niin mitä
Onko eläimiä
Huoltajien työpaikka
Onko terveydellisiä huolia
Mitä tehtäviä lapsella on kotona koulun jälkeen
Miten tärkeänä lapset ja huoltajat näkevät lasten koulun käynnin ja opiskelun.

9.4 Liite 4. Nakurun lapset ry:n kummin opas



KUMMIN OPAS

Kenialainen kummilapseni on



KUMMIN OPAS

TOIMINNAN YLEISET TAVOITTEET	3
YHTEISTYÖKUMPPANIT NAKURUSSA	3
KUMMIMAKSU	3
KUMMISUHTeen KESTO	4
KOULUNKÄYNTI KENIASSA	4
KUMMIKIRJEENVAIHTO	5
LAHJOJEN LÄHETTÄMINEN NAKURUUN	5
KENIALAINEN PERHEKÄSITYS	6
KUMMILASTEN Sijoittaminen SUKULAISTEN LUOKSE	6
KUMMIVIERAILUT NAKURUUN	6
Liite: LASTENSUOJELUOHJEISTUS	8
Liite: KUMMITOIMINNAN EETTINEN OHJEISTUS	10

Yhteyshenkilöt:

Puheenjohtaja
Ari Parkkola
puh. 044 515 0460

aparkkola@gmail.com

Kummisihteeri
Heljä Vänskä
puh. 050 3632 743

helja.vanska@nakurunlapset.fi

Lisätietoja:

www.nakurunlapset.fi

TOIMINNAN YLEISET TAVOITTEET

- (1) Kummitoiminnalla pyritään takaamaan oikeudenmukainen ja tasa-arvoinen lapsuus kenialaisen kummitoimintamme piirissä oleville lapsille. Jokaisella kummilapsella tulee olla mahdollisuus sekä peruskoulutukseen että ammatilliseen koulutukseen ja mahdollisuus toteuttaa itseään yhteisönsä täysivaltaisena jäsenenä.
- (2) Hanketoiminnan tavoitteena on lisätä kenialaisten yhteistyötahojen omavaraisuutta ja jatkuvuutta sekä edistää lasten kouluttautumista ammattiin asti. Toiminnalla edistetään tasapuolisia koulutusmahdollisuuksia ja vahvistetaan elämänhallinnan taitoja sosiaalisesta taustasta ja sukupuolesta riippumatta.
- (3) Verkostoitumalla muiden saman alan toimijoiden kanssa sekä Suomessa että Keniassa opitaan toinen toisiltamme ja lisätään vaikuttamisen ja auttamisen mahdollisuuksia.
- (4) Kansainvälisyyskasvatuksella laajennetaan myönteistä ja suvaitsevaista ilmapiiriä.
- (5) Nakurun Lapset ry seuraa ja osallistuu yleiseen kehitysyhteistyökeskusteluun Suomessa.

Kummitoiminta on perusta kaikelle Nakurun lapset ry:n muulle toiminnalle. Kummin maksama avustus lähetetään kokonaisuudessaan Keniaan. Lasten yhteisöjä, elinympäristöä ja tulevaisuutta varten on käynnistetty *kehitysyhteistyöhankkeita*, jotka saavat hankeavustusta ulkoasiainministeriöstä. Toimintamme pyörii vapaaehtoistyövoimin.

Nakurun Lapset ry järjestää kummitapaamisia sääntömääräisten vuosikokousten yhteydessä. Tapauksissa kerrotaan tuoreimpia kuulumisia lastenkodilta ja vastataan kummeja askarruttaviin kysymyksiin. Jäsenkirjeitä postitetaan vähintään kaksi kertaa vuodessa.

YHTEISTYÖKUMPPANIT NAKURUSSA

Nakurussa toimitaan yhteistyössä paikallisten kansalaisjärjestöjen kanssa. Kummitoiminnan yhteistyökumppani on **Arap Moi Children's Home**, joka toimii Kenian lastensuojelun kattojärjestön **Child Welfare Society of Kenyan (CWSK)** yhtenä alueyksikkönä

Ammattikouluhankkeen yhteistyökumppani on **Nakuru Christian Professionals Association (NCPA)**. Tähän pieneen paikalliseen kansalaisjärjestöön kuuluu lääkäreitä, opettajia, lakimiehiä ja muita eri alojen ammattilaisia.

KUMMIMAKSU

Nakurun lapset ry:n kummimaksut lähetetään lyhentämättöminä Nakuruun kummilapsen ja hänen elinolosuhteidensa hyväksi. Nakurun yhteistyökumppani pitää kirjanpitoa siitä, mihin kummimaksut on käytetty. Nakurun lapset ry:n edustajat tarkastavat kirjanpitoa Nakuruun tehtävien työmatkojen yhteydessä.

Kummimaksun suuruus riippuu lapsen kouluasteesta.

- Esikoululaisten kummirahaksi riittää 210 € vuodessa.
- Peruskouluikäisten kummiraha on 272 € vuodessa.
- Lukiolaiset ja jatko-opiskelijat tarvitsevat kuluihinsa 360 € vuodessa.

Kummimaksun voi maksaa kertasuorituksena tai useammassa erässä *aina annettua viitenumeroa käyttäen*, esim. puolivuositain, neljännesvuositain tai kuukausittain. Nakurun lapset ry:n kummitili on **Nordea FI27 1745 3000 0416 67**. Kummi- ja jäsenmaksun maksutiedot tiedotetaan kummeille aina vuodenvaihteessa. Kummin jäsenmaksu vuonna 2012 on 25 €.

Kummimaksu kattaa koulukulut ja sisäoppilaitosmaksut sekä muut koululaiselle välttämättömät kulut, kuten pakollisen koulupuvun ja kengät, koulukirjat ja opiskelutarvikkeet sekä mahdolliset tukiovetustunnit. Kummimaksulla katetaan myös lapsen ruoka-, terveydenhoito- ja muita elinkustannuksia.

Sekä kummi- että jäsenmaksu vahvistetaan syyskokouksessa vuosittain. Jäsenmaksulla katetaan kummitoiminnan postitus- ja hallintokulut Suomessa ja Keniassa. Kummitoiminta hoidetaan Suomessa vapaaehtoistyönä, mutta jokaisesta jäsenmaksusta menee osa kenialaisen kummissihteerin palkkaan.

KUMMISSUHTEEN KESTO

Kummissuhde kestää periaatteessa siihen saakka, kunnes lapsi tulee täysi-ikäiseksi ja on suorittanut peruskoulun. Tämän jälkeen kummin toivotaan jatkavan kumminuorensa jatko-opintojen tukemista.

Jos kummilapsi asuu sukulaistensa luona eikä ole saapunut lastenkodille koulujen lomakuukausina, lastenkodin sosiaalityöntekijät pyrkivät selvittämään lapsen tilanteen ja mahdollisesti muuttuneen olinpaikan. Mikäli lapsen olosuhteet ovat muuttuneet niin, ettei hän enää tarvitse kummin tukea, tästä ilmoitetaan kummille ja ehdotetaan uuden kummilapsen tukemista. Kummissuhde päättyy myös, jos lapsi muuttaa sukulaistensa kanssa pois paikallisen yhteistyökumppanin toiminta-alueelta tai muusta syystä ei tarvitse enää kummin tukea.

Jos kummi ei syystä tai toisesta voi jatkaa kummilapsensa tukemista, hänen on otettava välittömästi yhteyttä Nakurun lapset ry:n kummissihteerin. Nakurun lapset ry pyrkii löytämään lapselle uuden kummin.

KOULUNKÄYNTI KENIASSA

Kenialainen koulujärjestelmä toimii englantilaiseen tapaan:

- Esikoulu (*nursery school*) aloitetaan jo 3-4-vuotiaana. Esikoulua käydään 3 vuotta (*baby, middle, top class*).
- Peruskoulu (*primary school*) aloitetaan n. 6-vuotiaana tai vanhempanakin, jos ei ole ollut mahdollisuutta päästä kouluun aikaisemmin. Peruskoulua käydään 8 vuotta, (*standard 1-8*). Usein noin 10-vuotiaat lapset lähetetään kenialaisen tavan mukaisesti sisäoppilaitokseen.
- Lukio (*secondary school*) kestää 4 vuotta (*form 1-4*).
- Ammatilliset opinnot kestävät keskimäärin 1-2 vuotta, yliopisto- ja korkeakouluopinnot keskimäärin 3-4 vuotta.

Koulujen lukukaudet alkavat tammikuussa. Koulua käydään kolmen kuukauden sykleissä niin, että kolmen kuukauden jälkeen vietetään kuukauden pituinen loma. Koulujen lomakuukaudet ovat siis huhtikuu, elokuu ja joulukuu.

Suuri osa kummin saaneista lapsista käy kenialaiseen tapaan kouluaan sisäoppilaitoksissa, jolloin he saapuvat lastenkodille vain lomakuukausinaan. Useat kummilapset käyvät kouluaan sukulaistensa, adoptiovanhempiensa tai vanhempiensa luota. Myös he käyvät lastenkodilla vain koulujen lomakuukausina.

Keniassa puhutaan useita eri heimokieliä. Kenian viralliset kielet ovat kuitenkin swahili ja englanti, jotka ovat kouluissa käytettävät opetuskielet. Tämä saattaa tuottaa vaikeuksia äidinkielenään jotain muuta kieltä puhuvalle koululaiselle. Kuitenkin jo esikouluissa lapset harjoittelevat englanninkielisiä loruja ja lauluja. Yleensä noin kymmenvuotiaina kenialaiset kirjoittavat ja puhuvat melko hyvin englantia.

KUMMIKIRJEENVAIHTO

Kummiuden erityispiirre on yhteydenpito kummilapsen kanssa. Kummi voi vaihtaa kuulumisia kirjeitse ja käydä jopa tapaamassa lasta hänen omassa yhteisössään joko itsenäisesti tai Nakurun lapset ry:n järjestämällä kummimatkalla. Omatoimisesta vierailusta täytyy aina ilmoittaa Nakurun lapset ry:lle etukäteen (ks. kohta Kummivierailut)

Kummilapselle tai hänen sukulaisilleen ei luovuteta kummin osoitetietoja, vaan kaikki yhteydenpito kulkee Keniasta päin CWSK Nakurun (lastenkoti) ja Nakurun lapset ry:n kautta. Tällä pyritään välttämään mahdollisia väärinkäytöksiä ja epäkorrekteja kerjuukirjeitä. Jos kummi tästä huolimatta saa ylimääräisiä pyyntökirjeitä kummilapselta, hänen sukulaisiltaan tai täysin tuntemattomilta ihmisiltä Keniasta, tulee asiasta ilmoittaa Nakurun lapset ry:lle.

Kummi saa kummilapseltaan lastenkodin ja Nakurun lapset ry:n välityksellä muutaman kerran vuodessa kirjeitä, piirustuksia ja valokuvia.

Kummi voi pitää yhteyttä kummilapseensa kirjeitse. Kirjeet ja kortit lähetetään lastenkodin osoitteeseen, josta sosiaalityöntekijät koordinoivat ne eteenpäin. Lapset saavat kummin lähettämän postin koulujen lomakuukausina (huhti-, elo- ja joulukuu). Kaikki kummin kirjeet talletetaan jokaisen kummilapsen omaan kansioon, joka annetaan lapselle hänen aikuistuttuaan lastenkodin piiristä. Postin lähettäminen ei kuitenkaan ole kummin velvollisuus, mikäli se tuntuu hankalalta. Nakurun lapset ry tarjoaa kuitenkin tarpeen mukaan englanninkielistä kirjeiden käänösapua.

Lastenkodin postiosoite on:

(kummilapsen nimi)
**Child Welfare Society of Kenya,
Arap Moi Children's Home
P.O. Box 1083
20100 Nakuru
Kenya**

LAHJOJEN LÄHETTÄMINEN NAKURUUN

Jo kummimaksun kautta toteutuva ylläpito ja koulutus on lapselle suuri lahja. Tärkeintä lapselle on tieto siitä, että hänen tulevaisuutensa on turvattu ja että hän saa käydä koulua. Kummin lähettämien kirjeiden ja kuvien kautta kummissuhde usein konkretisoituu lapsen mielessä. Käsin kosketeltava viesti antaa lapsellekin henkilökohtaisen tuntemuksen kummissuhteesta.

Kummilapselle ei voi lähettää paketteja, sillä niistä joudutaan Keniassa maksamaan tullimaksuja. Lahjat aiheuttavat myös helposti kateutta ja eriarvoisuutta lasten kesken. Lastenkodissa asuvilla lapsilla ei ole henkilökohtaisille tavaroilleen säilytystiloja, kaikki tavarat ja usein vaatteetkin ovat yhteisiä.

Jos kummi haluaa kuitenkin muistaa kummilastaan jollakin lahjalla, sen maksimiarvoksi suositellaan 10–15 euroa. Lahjan on myös mahdollista tavalliseen kirjekuoreen, jotta sitä ei jouduta lunastamaan lisämaksulla. Tällaisessa tapauksessa Nakurun lapset ry suosittelee mahdollisiksi lahjoiksi jotakin selaista, joka liittyy koulunkäyntiin, joka voidaan jakaa kaikkien lasten kesken tai jolla voidaan toimia yhdessä.

Lastenkotia ja Nakurun olosuhteita voi tukea myös hankkimalla paikan päältä tarpeellisia lahjoja. Tällaisesta lahjoituksesta kannattaa olla yhteydessä yhdistyksen yhteyshenkilöihin.

KENIALAINEN PERHEKÄSITYS

Nakurussa ei aina tiedetä lasten tarkkoja syntymäaikoja eikä lapsilla välttämättä ole syntymätodistuksia. Ikä ja syntymäaika ovat usein lääkärin määrittelemiä arvioita. Kenialaiseen tapaan kummilapsilla saattaa olla myös kaksi nimeä: englanninkielinen ja heimokielinen.

Keniassa perhekäsitys on laaja. Saman katon alla voivat kummilapsen, vanhempien ja sisarusten lisäksi asua isovanhemmat, tädit, sedät, serkut ja muita kaukaisempiakin sukulaisia sekä isän että äidin puolelta.

Kun perhe on suuri, eivät vanhemmat aina kykene kunnolla huolehtimaan koko lapsikatraastaan, jolloin sukulaiset tai lastenkoti ovat tukena.

KUMMILASTEN SIIJOITTAMINEN SUKULAISTEN LUOKSE

Keniassa on voimassa lastensuojelulaki, joka velvoittaa etsimään lastenkotilapsille olemassa olevia sukulaissuhteita ja mahdollisuuksien mukaan sijoittamaan lapset takaisin sukulaistensa luokse. Taivoitteena on tukea perheyhteisöjä pitämään lapsista huolta. Keniassa lastensuojelutilanne paheni 1990-luvun loppupuolella, jolloin AIDS:n vuoksi useat perheet olivat vaikeuksissa ja lapsia jäi orvoiksi. Siitä syystä Nakurun lapset ry:n tukema lastenkotikin on ollut ääriään myöten täynnä.

Nakurun lapset ry:n toiminnan kohteena oleva lastenkoti on kenialaisen lastensuojelujärjestön ylläpitämä (CWSK Nakuru) ja toimii samalla alueen sosiaalitoimistona, jonne viranomaiset tuovat suojaa tarvitsevia lapsia myös viranomaisten päätöksillä. Kummitoiminnan kohteena ovat Nakurun apua tarvitsevat lapset, jotka ovat syystä tai toisesta joutuneet, toisinaan hetkellisestikin, lastensuojelun ja lastenkodin piiriin.

Lastenkodin sosiaalityöntekijät kartoittavat kummilasten sukulaistilanteita. Jos lapselle löytyy sukulaisia, jotka paikallinen yhteistyökumppani arvioi kykeneväisiksi toimimaan lasten huoltajina, lapsen on parempi kasvaa lastenkodin laitospaisten olosuhteiden sijasta tavallisessa kenialaisessa kodissa.

Monilapsiset sijaisperheet tarvitsevat usein myös tukea, jotta lapsi voi jatkaa koulunkäyntiään. Kummisuhdetilanne ei siis muutu, vaikka kummilapsi sijoitetaan asumaan sukulaistensa luokse. Lastenkodin sosiaalityöntekijät tekevät kotivierailuja. Kummilapset tulevat koulujen lomakuukausina (huhti-, elo- ja joulukuu) lastenkodille. Tällöin tarkistetaan lapsen vointi, terveydentila ja koulunkäynti. Tällöin kummilapset myös kirjoittavat kummeilleen kirjeitä ja saavat kummien mahdollisesti lähettämän postin.

KUMMIVIERAILUT NAKURUUN

Nakurun lapset ry järjestää aika ajoin kummimatkoja Nakuruun. Nakuruun voi myös matkustaa itsenäisesti. Kummilapsen luokse tehtävästä itsenäisestä vierailusta on aina ilmoitettava Nakurun lapset ry:n yhteyshenkilöille. Omatoimisen kummivierailun järjestelyihin tarvitaan vähintään kuusi viikkoa aikaa, jotta ehditään ajoissa tiedottamaan kaikkia osapuolia ja hoitamaan mm. lapsen koulukäyntiin liittyvät järjestelyt. Jos vierailija saapuu ilman ennakkotietoa Nakurun lastenkotiin, paikallisilla työntekijöillä on oikeus evätä lapsen tapaaminen.

Kummimatkalle lähteviä muistutetaan Nakurun lapset ry:n lastensuojeluohjeistuksista, joita tulee noudattaa. Lastensuojeluohjeistus löytyy www.nakurunlapset.fi -verkkosivuilta ja liitteenä tästä kummioppaasta.

Vierailija ei saa antaa omia osoitetietojaan kummiperheelle tai pyytää heidän osoitetietojaan vierailun aikana. Vierailun jälkeen kaikki posti lähetetään edelleen CWSK:n ja Nakurun lapset ry:n kautta.

Jos epäillään, että vierailija on matkansa aikana käyttänyt lapsia hyväkseen tai käyttäytynyt muuten sopimattomasti, asia tutkitaan välittömästi.

Kummilapsi ei voi vierailla lomailemassa kumminsa luona. Kummilapsia ei voi adoptoida Nakurun lapset ry:n kautta.



KUMMITOIMINNAN LASTENSUOJELUOHJEISTUS

Ohjeistuksen tarkoitus

Lastensuojeluohjeiston tarkoituksena on kertoa, kuinka Nakurun lapset ry pyrkii estämään lasten hyväksikäytön toiminnassaan.

Ohjeistuksen kohderyhmä

Lastensuojeluohjeisto koskee Nakurun lapset ry:n hallituksen jäseniä, työsuhteessa olevia työntekijöitä, harjoittelijoita, vapaaehtoistyöntekijöitä, kummi- ja kannatusjäseniä sekä kaikkia Nakurun lapset ry:n kautta lasten kanssa tekemisiin joutuvia ihmisiä.

Määritelmiä

Lapsi = alle 18-vuotias henkilö

Lapsen hyväksikäyttö = lapsen ruumiillinen ja/tai henkinen kaltoin kohtelu, seksuaalinen hyväksikäyttö, laiminlyönti tai kaupallinen tai muu hyväksikäyttö, josta voi seurata haittaa lapsen terveydelle, selviytymiselle, kehitykselle tai ihmisarvolle.

Ohjeistuksesta tiedottaminen ja niihin sitoutuminen

Lastensuojeluohjeisto annetaan Nakurun lapset ry:n hallituksen jäsenille, työntekijöille, harjoittelijoille ja vapaaehtoisille. He sitoutuvat noudattamaan lastensuojeluohjeistoa ja vahvistavat allekirjoituksellaan vastaanottaneensa ja ymmärtäneensä ohjeiston.

Lastensuojeluohjeisto toimitetaan kummeille kummissuhteen alkaessa. Ohjeisto löytyy myös www.nakurunlapset.fi-verkkosivuilta. Kummien tulee sitoutua kunnioittamaan lasta ja noudattamaan lastensuojeluohjeistoa esimerkiksi yhteydenpidossa lapsen kanssa sekä kummivierailujen aikana.

Ohjeistuksen noudattamisen valvominen

Lastensuojeluohjeiston noudattamista valvoo Nakurun lapset ry:n hallitus. Ohjeiston kohderyhmä raportoi havaitsemistaan lasten hyväksikäytön epäilyistä hallitukselle, joka kokoontuu käsittelemään asiaa ja sen vaatimia toimenpiteitä. Kaikki välitetty tieto on luottamuksellista.

Mahdolliset irtisanomiset on tehtävä kirjallisesti ja kirjeen allekirjoittaa puheenjohtaja. Mahdollisten väärinkäytösten selvittämistä viranomaisten kanssa sekä tapauksen tiedottamista hoitaa toiminnanjohtaja.

Hyväksikäyttötapausepäilyn käsittelyssä noudatetaan Suomen lakia. Toiminnassa otetaan huomioon lapsen suojele ja epäillyn oikeudet.

LASTENSUOJELUOHJEISTUS:

1. Nakurun lapset ry:n toimintaa ohjaa etiikka, jonka ydinajatuksina on aina lapsen etu ja turvallisuus. Tärkeimpänä tavoitteena on suojella lapsia.
2. Ohjeistuksen kohderyhmän tulee sitoutua noudattamaan myös Nakurun lapset ry:n yhdessä muiden suomalaisten kummilapsijärjestöjen kanssa laatimaa ja allekirjoittamaa Kummilapsitoiminnan eettistä ohjeistusta, joka toimitetaan kummeille aina kummissuhteen alkaessa ja jotka löytyvät www.nakurunlapset.fi -verkkosivuilta.
3. Nakurun lapset ry:n tiedotuksessa käytetään kuvamateriaalia, joka kunnioittaa lasta. Lapsista ei julkaista vähäpukaisia tai seksuaalisesti kyseenalaista kuvia. Lapsista ei julkaista internetissä, mediassa tai muissa julkaisuissa sellaisia tietoja, joiden perusteella lasten tarkka henkilöllisyys paljastuisi.
4. Nakuruun matkaavan työntekijän, työharjoittelijan ja vapaaehtoistyöntekijän tulee esittää Nakurun lapset ry:n hallitukselle lastensuojelullisesti rikkeetön rikosrekisteriote.
5. Lastensuojeluohjeistus annetaan tiedoksi myös Nakurun lapset ry:n yhteistyökumppaneille, joiden odotetaan noudattavan ohjeistusta toteuttaessaan Nakurun lapset ry:n toimeksiantoja.
6. Kaikki kummilasten ja kummien tiedot sekä kummikirjeenvaihtoa koskevat tiedot ovat luotamuksellisia. Kummilasten ja kummien tietoja saavat käsitellä vain yhteistyökumppanin ja Nakurun lapset ry:n valtuuttamat työntekijät.
7. Suomalainen ja kenialainen kummisihteeri seuraavat kummien ja kummilasten välistä kirjeenvaihtoa. Erityisesti tarkkaillaan lasten hyväksikäyttöön viittaavaa kirjoittelua ja poistetaan kirjeistä kummien osoitetiedot. Jos väärinkäytöksiin viittaavaa tai muuten sopimatonta kirjeenvaihtoa havaitaan, otetaan kummiin yhteyttä ja asiasta keskustellaan.
8. Kummi ja kummilapsi eivät voi antaa toisilleen postiosoitteitaan kummissuhteen aikana. Kummissuhteen päätyttyä vastuu mahdollisen yhteydenpidon jatkumisesta siirtyy asianomaisille.
9. Omatoimisesta kummivierailusta on ilmoitettava Nakurun lapset ry:lle vähintään 6 viikkoa ennen vierailua. Vierailun aikana otettu kuvamateriaali on ilman erillistä lupaa vain vierailijan henkilökohtaista käyttöä varten. Jos epäillään, että vierailija on matkan aikana käyttänyt lapsia hyväkseen tai käyttäytynyt sopimattomasti, asia tutkitaan välittömästi. Tarvittaessa kummius lopetetaan ja asiasta tehdään rikosilmoitus.
10. Kummi ei saa julkaista kummilapsesta sellaisia henkilötietoja, joiden perusteella lapsen henkilöllisyys paljastuu. Kaikessa tiedotuksessa tulee käyttää kuvia, jotka kunnioittavat lapsia eivätkä esitä lapsia uhreina. Lasten tulee olla kuvissa asianmukaisesti pukeutuneita.
11. Kummilapsi ei voi vierailla yksin kummin kotimaassa, jollei matka ole Nakurun lapset ry:n hanketoimintaa. Kummilapsia ei voi adoptoida Nakurun lapset ry kautta.
12. Jos lapsen turvallisuus on riittävin perustein uhattu tai jos kummi kieltäytyy noudattamasta lastensuojeluohjeistusta, Nakurun lapset ry voi hallituksensa päätöksellä katkaista kummissuhteen. Kaikki tapaukseen liittyvät tiedot, toimenpiteet ja kirjeet on dokumentoitava.

Nakurun Lapset ry on työstänyt ja allekirjoittanut muiden Suomessa toimivien kummilapsijärjestöjen kanssa kummitoiminnan yhteisen eettisen ohjeiston:

SUOMALAISTEN KUMMILAPSIJÄRJESTÖJEN YHTEINEN EETTINEN OHJEISTO

Tarkoitus

Seuraavien eettisten ohjeiden tarkoituksena on luoda suomalaisille kummijärjestöille yhteiset toimintaperiaatteet, jotka edistävät lasten perusoikeuksia sekä painottavat lasten henkisen ja fyysisen koskemattomuuden kunnioittamista kummilapsitoiminnassa. Allekirjoittaneet suomalaiset kummilapsijärjestöt haluavat tällä ohjeistolla edesauttaa lasta kunnioittavan yhteyden muodostumisesta kummin ja lapsen välille. Nämä ohjeet koskevat suomalaisten järjestöjen työntekijöitä, kummeja, vapaaehtoisia sekä muita työmme kautta lapsiin yhteydessä olevia ihmisiä.

Kummitoiminnan perusta

Kaiken kummitoiminnan pohjana on YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus, johon kummijärjestöt ovat sitoutuneet. Sopimuksen artiklassa 3 todetaan: 'Kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu (Best Interest of a Child). Lähes kaikki maailman valtiot ovat allekirjoittaneet sopimuksen, mutta silti lasten oikeuksia rikotaan jatkuvasti. Muun muassa lasten käyttäminen sotilaina, lapsiprostituutio tai lapsityövoiman käyttö esimerkiksi huumerikollisuudessa turmelevat lapsen fyysistä ja henkistä kehitystä.

Kummilapsityö on yksi tapa tehdä kehitysyhteistyötä. Työn keskeinen ajatus on konkreettisella tavalla huomioida erityisesti lasten asemaa ja oikeuksia niin Suomessa kuin yhteistyökumppanien maissa.

Menettelytapaohjeet

Allekirjoittaneet järjestöt ovat sitoutuneet noudattamaan omassa työssään seuraavia periaatteita:

1. Kummilapsityön tavoitteena on parantaa lapsen koko elinympäristöä. Näin voidaan auttaa parhaiten myös yksittäistä lasta.
2. Kummitoimintaan kuuluu olennaisena osana kummin mahdollisuus yhteydenpitoon lapsen tai kummikohteen kanssa. Kummisuhteessa on kuitenkin tärkeää muistaa, että lapset ovat ensisijaisesti yhteisöjensä ja perheidensä jäseniä. Lapset asuvat köyhissä oloissa, joten on tärkeää, että yksi lapsi ei joudu erityisasemaan saamiensa kummilahjojen takia. Tämä aiheuttaa helposti kateutta muissa lapsissa ja kummilapsi sekä pahimmassa tapauksessa koko perhe voi joutua sosiaalisesti eristyksiin. Tämän seikan takia kummilapsijärjestöillä on tietyt perusohjeet ja suositukset kummien kirjeenvaihdosta ja lahjojen lähettämisestä. Näiden ohjeiden toteutumista kummijärjestöillä on myös velvollisuus valvoa.
3. Samoin asetetaan sääntöjä myös taloudelliselle avulle, jota annetaan yhdelle lapselle, varsinkin silloin, kun on kysymys rahallisesta avusta.
4. Kummien ja lasten välinen kirjeenvaihto kulkee järjestön tai paikallisten yhteistyökumppanien kautta, koska kummijärjestöillä on vastuu yhteydenpidosta. Turvataksemme projektimme lasten koskemattomuuden ja edun emme luovuta lasten osoitetietoja kummeille emmekä kummien osoitetietoja lapsille tai heidän perheilleen ilman asianosaisten suostumusta.
5. Lapsen fyysisen koskemattomuuden rikkominen on pahin lapsen etua vahingoittava asia (Lasten oikeuksien sopimus, artikla 19). Erityistä huolellisuutta noudatetaan kummitoiminnassa mukana olevien työntekijöiden, harjoittelijoiden, vapaaehtoisten ja hallinnon edustajien valinnassa, jotta mahdolliselta lasten hyväksikäytöltä kaikissa tapauksissa vältyttäisiin.

Nämä eettiset ohjeet koskevat myös mahdollisia kummivierailuja kohdemaihin seuraavalla tavalla:

1. Kummimatkasta on aina hyvissä ajoin ennen matkaa ilmoitettava Suomessa toimivalle järjestölle.
2. Kummin ja kummilapsen turvallisuuden takaamiseksi kummilla ei ole oikeutta omatoimisesti hoitaa vierailua. Lapsen tapaamisesta on aina sovittava paikallisen järjestön kanssa.

Näillä toimenpiteillä järjestöt pyrkivät suojaamaan projektien piiriin kuuluvien lasten fyysistä ja henkistä tasapainoa ja turvaamaan heidän yhteisöjensä sosiaalisia rakenteita. Kummisuhteessa on tärkeää muistaa kulttuurierot ja erilaiset maailmankuvat.

Järjestöt tekevät yhteistyötä ja seuraavat näiden periaatteiden toteutumista.

Säännöt ovat allekirjoittaneet mm.:

Fida International
Interpedia
Nakurun lapset ry
Patmos
Pelastakaa Lapset
Plan Suomi Säätiö
Suomen Lähetysseura
Suomen World Vision
Yhteiset lapsemme



– Kiitos että olet kenialaisen lapsen kummi –